

Institution för socialt arbete

Working 9 to 5

En studie om ungdomsarbetslöshet

Examensarbete 15 hp
Höstterminen 2010/11
Författare: Anneli Berntsson
Sara Mellbin

Handledare: Lars Sörnsen
Examinatorer: Barbro Blomberg
Daniel Nilsson Ranta

Abstract

Author: Anneli Berntsson and Sara Mellbin
Title: Working 9 to 5: A study about youth unemployment
Supervisor: Lars Sörnsen

The purpose of this study is to understand how young people view their unemployment in terms of their potential and limitations. We brought up that unemployment can lead to alienation from the society. The past few decades we have gone from a collective society to an individualized society. This gives the individuals more rights but also obligations. In Sweden the unemployment rate is high especially for youths and there are many policy measures to counteract this. What other researchers discuss in their studies about the different policy measures we related to our study. We made a qualitative survey and interviewed eight young people in the aged between 18 and 25 years old of both sexes and different ethnic backgrounds. All respondents live in southern Sweden and is enrolled at the employment office. We then analyzed the material based on the concept which Pierre Bourdieu describes as the habitus, social field and capital. Capital can be described as having a strong network, education or economical resources. If young people are strongly influenced by one or more of these capitals it increases their chances of reaching a job. After analysis of the data we concluded that the respondents felt that most of the restrictions were due to external factors, while opportunities for finding work were mostly internal factors.

Key words: youth unemployment, policy measures, alienation.

Innehållsförteckning

Förord	1
1. Inledning.....	2
1. 1 Bakgrund	3
1. 1. 1 Förändringar i hanteringen av arbetslösa.....	4
1. 1. 2 Arbetsförmedlingen	4
1. 1. 3 Följder av individsamhället och arbetslösheten.....	5
1. 1. 4 Hinder vid arbetsmarknadsetablering	6
1. 2 Problemformulering	7
1. 3 Syfte och frågeställningar	8
2. Tidigare forskning	8
2. 1 Aktivering	8
2. 2 Individualisering.....	9
2. 3 Arbetslöshetens konsekvenser	10
2. 4 Hinder och lösningar	11
3. Teoretiska utgångspunkter	13
4. Metod.....	16
4. 1 Validitet och reliabilitet	17
4. 2 Urval.....	18
4. 3 Tillvägagångssätt	19
4. 4 Arbetsfördelning	20
4. 5 Bortfall.....	21
4. 6 Analysmetod	21
4. 7 Etiska aspekter.....	22
5. Resultat och analys	23
5. 1 Utbildning.....	23
5. 2 Ekonomi	25
5. 3 Aktivitet	26
5. 4 Omgivningens påverkan	27
5. 5 Arbetsmarknaden.....	30
6. Diskussion	32
6. 1 Utbildning.....	32
6. 2 Ekonomi	33

6.3 Diskriminering.....	33
6.4 Förändringar	34
6.5 Kritik till vår studie	35
6.6 Funderingar kring fortsatta studier	36
Källförteckning.....	37
Bilaga 1 - Bidrag i procentenheter till förändring i BNP (kv 2006-2010).....	41
Bilaga 2 - Intervjuguide.....	42
Bilaga 3 – Information om intervjutillfälle.....	45

Förord

Att göra denna studie har varit ett äventyr och att arbeta tillsammans är något att ta tillvara på. Under uppsatsens längd på 10 veckor år 2010- 11 har vi fått gå igenom läroprocesser och känna hur vi har utvecklats som författare. Vår förmåga att tänka kritiskt har under utbildningens gång uppmuntrats av lärare och kom väl till pass under denna studie eftersom det har varit ett genomgående tema under hela processen. För att kunna utvecklas och få ut det yttersta av en studie är det viktigt att vi tar del av andra människors erfarenhet och har förmåga att tänka nytt. Vi vill därför börja med att tacka Marie Albertsson som hjälpte oss att få en bra start med vår studie och för hennes sätt att uppmuntra och stärka oss i vårt skrivande. Vidare vill vi tacka vår handledare Lars Sörnsen i hans förmåga att få oss att tänka "outside the box" och som har varit till stor hjälp med förståelse i vår teoribildning. Vi vill även visa vår uppskattning till Christina Lindsten som arbetar på Linneuniversitetets studieverkstad. Hon tog sig an vår studie med stort engagemang och gav oss många kloka råd och tips. Men för att denna studie skulle kunna gå att fullborda så sänder vi ett stort tack till de kontakterna hos arbetsförmedlingarna i deras hjälp att få oss att komma i kontakt med våra respondenter. Ett riktigt stort tack till alla ungdomar som har ställt upp i vår studie, utan er hade den inte gått att genomföra. Det har varit roligt och givande att möta människor med mycket tankar och idéer om deras arbetslöshet och om samhället.

Anneli Berntsson och Sara Mellbin

Växjö 2011

1. Inledning

I ett modernt samhälle anses lönearbete ha en betydande roll och för de flesta som står utan ett arbete innebär det att befinna sig i en oönskad situation (Bolinder 2006). Enligt Gillberg (2010) skapar arbete en gemenskap och en känsla av tillhörighet. Att ha ett arbete är att vara en del av samhällsgemenskapen. För att förstå arbetslöshetens konsekvenser använder Milton (2006) begreppet "social exclusion", som innebär att individer blir utslagna från att delta i samhällets ekonomiska, politiska och sociala sfär. Även begreppet "marginalisering" används för att skildra arbetslösas utsatthet. Marginalisering innebär att individer utan arbete inte får lika stort inflytande över sin situation som individer med ett arbete.

Ungdomsarbetslösheten i Sverige ligger idag på 24,4 procent i åldern 15- 24¹ och år 2009 ökade långtidsarbetslösheten² med 13 procent bland ungdomar. Denna ökning beror till viss del på den konjunkturförändring som drabbat Sverige (Statistiska centralbyrån, SCB, 2009a och 2009b). Arbetslösheten har även andra orsaker vilket tas upp i SoU (2007:18) där utredningen beskriver att full sysselsättning inte går att nå eftersom lönesättningen ligger på en nivå som gör detta ouppnåeligt och att det finns brister i utbildningssystemen. Hammarström (1996) anser att arbetslöshetens konsekvenser påverkar hälsan både fysiskt och psykiskt i form av upplevelsen av en stressig tillvaro som kan leda till bland annat magsår och huvudvärk. Med denna kunskap om hur arbetslöshet kan komma att påverka individen negativt vill vi studera gruppen arbetslösa ungdomar. Vid val av målgrupp har vi med oss det Milton (2006) beskriver om att ungdomar och invandrare drabbas hårdast vid konjunkturförändringar eftersom de inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Vi har även med oss det som SoUs (2007:18) utredning tar upp att de som varit arbetslösa i unga år påverkas negativt beträffande arbetskarriär och inkomster under hela livet. Vi är intresserade av ungdomars väg till att få arbete. Forskning kring ämnet visar att individens möjligheter till arbete ser olika ut. Enligt Gillberg (2010) är detta beroende på ursprung, var man växer upp

---

¹ Scb beskriver ungdomsarbetslösheten i åldrarna mellan 15 – 24 år. Denna åldersintervall kan ifrågasättas eftersom de flesta av Sveriges ungdomar slutför sin gymnasieutbildning och därmed är 19 år när de kommer ut på arbetsmarknaden.

² Med långtidsarbetslöshet menas att man är arbetslös sammanhängande i 26 veckor (SCB 2009a).

och vilka ens föräldrar är. Författaren jämför två grupper av individer och de från lägre klass var mer osäkra på sig själv och om deras kunnande skulle räcka till i framtiden. Utifrån detta väljer vi att fokusera på hur arbetslösa ungdomar ser på sina begränsningar och möjligheter till att få arbete. Vi vill även se om ungdomarna har egna lösningar kring sin situation och om de anser att samhället ger dem den hjälp som krävs. Forskning visar att staten skulle kunna arbeta för att skapa välmående hos de arbetslösa individerna genom att motverka de fördomar som existerar kring arbetslöshet och hindra de negativa följder som uppstår. Personal på arbetsförmedlingen kan hjälpa de arbetslösa med att tala om de hinder och möjligheter som inverkar på deras arbetsmöjligheter. Författaren tar även upp att arbetsmarknadspolitiska åtgärder såsom praktik och utbildning verkar för bättre möjligheter för individen (Bolinder 2006).

1. 1 Bakgrund

I dagens Sverige ligger arbetslösheten bland ungdomar på 24,4 procent i åldrarna 15- 24 enligt Statistiska centralbyrån (SCB 2009a och 2009b). Jämfört med resten befolkningen är det en hög siffra, eftersom arbetslösheten i åldrarna 15-74 ligger på 7,8 procent. Långtidsarbetslösheten var 13 procent hos ungdomar 2009. Att arbetslösheten är så hög idag beror till viss del på den lågkonjunktur³ som drabbat Sverige. Statistiska centralbyrån (2006, bilaga 1) visar hur konjunkturen gick ner i mitten av 2008 och hur den återhämtade sig i slutet av 2009. Utöver konjunkturförändring visar SoUs (2007:18) utredning att lönesättningen är ett problem eftersom den inte räcker till för att sysselsätta alla. Utredningen tar upp att det råder hög arbetslöshet samtidigt som det råder arbetskraftsbrist inom vissa yrken. Det handlar om att de arbeten som finns inte matchas med de arbetslösa eftersom de inte har den kompetens som krävs. Arbetsmarknadsutbildningar svarar endast för en procent av alla nyanställningar varje år i Sverige. Med det menas att arbetskraftsbristen inte kan förhindras om inte mer resurser i form av fler utbildningar och bättre regelverk införs.

---

³ Enligt Andersson & Elsässer (1997) kännetecknas en lågkonjunktur av att bruttonationalprodukten (BNP) sakta ökar eller att den till och med minskar, arbetslösheten är hög och prisökningarna är ofta låga. Andersson (2004) beskriver att bruttonationalprodukt innefattar värdet av de varor och tjänster som produceras i ett land under ett år.

1. 1. 1 Förändringar i hanteringen av arbetslösa

Ulmestig (2007) menar att synen och hanteringen av arbetslösheten har genomgått en förändring sedan slutet av 1980- talet och ansvaret har gått från stat till kommun. Denna övergång kallas decentralisering och innebär att beslut tas på lägre nivåer. Författaren beskriver att det skett en uppdelning av de arbetslösa i två led, där de som omfattas av socialförsäkringar såsom arbetslöshetskassan tillhör det statliga ledet, medan de arbetslösa som är beroende av ekonomiskt bistånd tillhör det kommunala ledet.

Enligt van Berkel och Hornemann Møller (2002) ställs det krav på arbetslösa gällande aktiv arbetsmarknadspolitik i västvärlden. Milton (2006) menar att Sverige utgår ifrån arbetslinjen som innebär att alla möjligheter till arbete ska ses över såsom praktik, utbildning och som sista alternativt bistånd. Det politiska syftet med arbetslinjen är att undvika utanförskap och arbete är ett sätt för att alla ska ha en plats i samhället. Erixon (1994) hänvisar till Rehn – och Meidner modellen som hade genomslag i Sverige under mitten av 1950-talet. Denna modell har haft påverkan på svensk arbetsmarknadspolitik och innebar att man ville öka sysselsättningen och aktivering var en väg dit. Aktivering handlar exempelvis om att omskola sig och att eventuellt bidrag kräver motprestation. Rehn och Meidner ville även att facket skulle minska sina lönekrav så att det blev fortsatt hög efterfrågan på arbetskraft.

1. 1. 2 Arbetsförmedlingen

Milton (2006) beskriver syftet med Sveriges arbetsmarknadspolitik som är att uppnå full sysselsättning. Författaren tar upp att detta sker genom att kunna erbjuda de arbetslösa utbildningar, arbetsträning och andra insatser för att öka chanserna till arbete. Den hjälp de arbetslösa kan få i Sverige är de insatser som arbetsförmedlingen erbjuder. Riksrevisionen (2006) menar att arbetsförmedlingen är till för att förmedla arbeten mellan den arbets sökande och arbetsgivaren. Den arbets sökande erbjuds vägledning och utbildning till arbete samt att det finns hjälp att starta eget företag. De kan även hjälpa arbetsgivaren med att ge den arbets sökande rätt utbildning till ett arbetsuppdrag och att de hjälper till med rekrytering. Arbetsförmedlingen (2010a; 2010b och 2010c) tar upp att ungdomar mellan 16 och 25 år är berättigade ersättning när de varit inskrivna på arbetsförmedlingen i sammanhängande tre månader, detta kallas jobbgarantin för unga (UGA). För att vara berättigad ersättning från en arbetslöshetsförsäkring ska individen vara medlem under 12 månader, annars finns det ett grundbelopp som grundar sig på hur mycket individen har arbetat tidigare. Hos

arbetsförmedlingen skriver arbetssökande in sig och därefter finns det möjlighet att få en jobbcoach som hjälper till att ta kontakt med arbetsgivare, skriva ansökningshandlingar och har en mer nära relation till den arbetssökande. Tillsammans med en arbetsförmedlare eller jobbcoach görs en handlingsplan för hur den arbetssökande ska få ett arbete. Till hjälp för alla arbetssökande, vare sig de är inskriven på arbetsförmedlingen eller inte, finns platsbanken, vilket är en hemsida med lediga arbeten. På arbetsförmedlingen anordnas rekryteringsträffar där de arbetssökande kan möta arbetsgivare som är i behov av personal.

1. 1. 3 Följder av individsamhället och arbetslösheten

Andra samhällsförändringar som har skett är att vi har gått från ett kollektivsamhälle till ett individualiserat samhälle, vilket enligt Jordan (2005) har lett till att mer ansvar har lagts på den enskilde individen. Detta speglas i Angelins (2009) avhandling, där författaren menar att individerna ser arbetslösheten som ett problem som ligger hos dem själva trots den rådande lågkonjunkturen under 1990-talets kris. Jordan (2005) beskriver det kollektiva samhället som ett samhälle där alla vet sin tillhörighet och ingår i någon större rörelse. Övergången till ett individsamhälle har givit individen ökad valfrihet, självständighet och större möjlighet till att utforska sina behov. Även i ett individsamhälle finns behovet av att känna tillhörighet till andra människor och detta ger sig uttryck bland annat genom konsumtion och ett behov av intimitet i form av sexuella relationer och partnerskap. En del av identitetsskapandet handlar om konsumtion, som arbetslös har inte alla de resurser som krävs för att konsumera. Enligt Julkunen (2002) kan brist på konsumtion leda till utanförskap. Enokson (2005) har ett annat perspektiv på detta, han menar att arbetslöshet kan vara ett medvetet val som inte behöver leda till utanförskap. Individen kan till exempel ha valt att engagera sig i ideella insatser. Författaren talar om arbetslösa som har en vilja att aktivera sig själva och därmed skapar förutsättningar för att vara delaktig i samhället.

Ungdomar har förlängt sin studietid sedan 1990-talet (SoU 2007:18). Gillberg (2010) menar att denna förändring med ökad utbildningsperiod leder till att det dröjer längre tid för unga vuxna att ta steget in i vuxenlivet och börja arbeta, vilket i sin tur leder till att bildandet av familj förskjuts. Furlong och Cartmel (2007) samt Folkhälsorapport (2009) i Gillberg (2006) menar att denna förändring, ett individualiserat samhälle och den ostadiga arbetsmarknaden gör att ungdomar drabbas negativt i form av stress och oro samt ökning av självmord, ätstörningar och vissa former av psykologiska funktionsstörningar. Hammarström (1996) tar

upp att arbetslösheten kan leda till psykiska- och fysiska besvär. De psykiska besvären är ofta relaterade till att inte ha kontroll över situationen och en stressig tillvaro. De fysiska besvären handlade om magsår, halsbränna, viktuppgång, nässelutslag, ryggvärk och huvudvärk. Författaren beskriver att de arbetslösa ungdomarna inte kunde delta i fritidsaktiviteter på samma sätt som andra ungdomar eftersom de inte hade samma ekonomiska resurser, vilket leder till ett utanförskap i den sociala gemenskapen.

Vi kan se följderna av tidigare lågkonjunkturer genom Miltons (2006) beskrivning av 1990-talets lågkonjunktur, där en halv miljon människor blev arbetslösa. De grupper som drabbades hårdast av konjunkturförändringen var ungdomar och invandrare eftersom de inte hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Att inte vara etablerad på arbetsmarknaden kan leda till att inte få tillgång till de socialförsäkringssystem som finns i Sverige, såsom skydd vid sjukdom och hög ålder.

1. 1. 4 Hinder vid arbetsmarknadsetablering

I utredningen SoU (2007:18) utfördes intervjuer med ungdomar i arbetsmarknadsutbildningar om vad de såg som hinder till att få arbete. Ungdomarna ansåg att deras hinder var:

Utbildning och kvalifikationer, yrkeskunskaper och arbetserfarenhet, förmåga att arbeta tillsammans med andra och att fungera på en arbetsplats, kunskaper i att söka jobb, motivation och entusiasm inför att arbeta och fokus avseende karriär och yrke (SoU 2007:18 s 207).

Studien tar även upp att de som inte fullbordat gymnasiet har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden (ibid). Det finns många orsaker som försämrar arbetsmöjligheter för individer exempelvis funktionsnedsättningar, sexuelläggning, religion, kön, ålder och invandrabakgrund (Wennemo 1997; Rekrytera utan att diskriminera 1999). Vidare kommer vi att fördjupa oss i kön, ålder och invandrabakgrund. Jonung (1993) tar upp att som kvinna är det svårare att få fast tjänst eftersom kvinnor har lättare att få arbete inom den offentliga sektorn där otrygga anställningar är mer förekommande. Kvinnor riskerar även att diskrimineras av arbetsgivare vid anställningsintervjuer och får arbeten med sämre förutsättningar eftersom de är mer föräldralediga jämfört med männen. Att åldern har inverkan på arbetsmöjligheter beskriver Wennemo (1997) beror till viss del på den arbetsrätt vi har i Sverige eftersom ungdomar får svårare att etablera sig vid exempelvis nedskärningar. Den som var sist in i organisationen måste lämna först. Höglund (1999) menar att individer med invandrabakgrund kan möta hinder när de söker arbete och detta kan bero på den

okunskap som finns gentemot invandrare i det svenska samhället. Eftersom individer med invandrarbakgrund kommer från en annan samhällsstruktur har arbetsgivare svårt att värdera kompetensen eftersom människor arbetar olika världen över. De individer som har svårt för det svenska språket och den svenska kulturen får även svårare att få arbete särskilt där kommunikation krävs.

1. 2 Problemformulering

Syftet med svenska arbetsmarknadspolitiken är att uppnå full sysselsättning, trots detta är den höga arbetslösheten ett faktum. Forskning kring ämnet visar vilka konsekvenserna blir för de individer som är arbetslösa såsom ekonomiskt relaterad stress och känslan av skam över att inte kunna hantera sin situation på egen hand. Eftersom vi numera lever vi i ett individsamhälle där konsumtion blivit allt viktigare är vi intresserade av hur individer ser på sin arbetslöshet och de begränsningar som följer. Forskning tar vidare upp generella hinder till arbetsmarknadsetablering och SoU (2007:18) har intervjuat ungdomar vid arbetsmarknadsutbildningar om vad de såg som hinder till att få arbete. Utifrån detta är vi intresserade av vad ungdomar som är inskrivna på arbetsförmedlingen ser för begränsningar när de söker arbete. Vi är även ute efter vad ungdomarna ser för möjligheter, eftersom detta inte har tagits upp i samma utsträckning i andra studier. I annan forskning tas det upp att den miljö individen vuxit upp eller befinner sig i har betydelse för individens möjligheter till arbete. Vi är mer intresserade av hur ungdomarna själva ser på sin arbetslöshet. Vi kan se att tidigare forskning belyst hur arbetslösheten påverkar ungdomar i deras mående. Vi är endast ute efter att försöka förstå de begränsningar och möjligheter som unga arbetslösa möter på sin väg till ett arbete. Vad anser sig ungdomarna behöva för att nå ett arbete? Har de allt de behöver? Om detta är fallet, hur kommer det sig att de inte får arbete? Går det att möta deras behov på ett annat sätt? För att kunna förstå ett problem på bästa möjliga sätt menar Eliasson (1995) att problemet behövs ses ur alla vinklar. Vi är därför ute efter ungdomarnas syn på sin situation och om de har egna lösningar till sin arbetslöshet. Forskning har berört möjliga lösningar till hur staten kan öka sysselsättningen men hur ser de arbetslösa ungdomarna på lösning till situationen? Anser ungdomarna att deras arbetslöshet beror på samhället och dess institutioner eller ser de sig själv som orsak till problemet? Vi kommer att analysera materialet utifrån Bourdieus teori om habitus, kapital och fält. Vår förhoppning med studien

är att ungdomsarbetslösheten ägnas mer tid, för att hitta bättre sätt att få ner nivåerna på arbetslösheten.

1. 3 Syfte och frågeställningar

Syftet är att förstå hur ungdomar ser på sin arbetslöshet för att kunna förbättra deras arbetsmöjligheter.

Frågeställningar:

- Vilka begränsningar och möjligheter⁴ ser ungdomarna?
- Anser ungdomarna att arbetslösheten beror på inre- eller yttre faktorer?

2. Tidigare forskning

Vi kommer nedan att presentera forskning som har lett till vår studie. Vi har valt att ta upp forskningen om aktivering eftersom detta utgör svensk arbetsmarknadspolitik. Sedan tas individualisering och miljöns påverkan på individen upp eftersom detta inverkar på individens sätt att se på arbetslösheten. Vi fortsätter att presentera arbetslösheten konsekvenser från olika perspektiv. Kapitlet avslutas med forskning kring hinder och lösningar på arbetslöshet.

2. 1 Aktivering

Hedblom (2004) lyfter fram i sin avhandling ”*Aktiveringspolitikens Janusansikte: en studie av differentiering, inklusion och marginalisering*”, att vi i Sverige utgår från arbetslinjen och har krav på aktivering om individen inte har arbete. Författaren menar att det finns två riktningar för att nå inklusion på arbetsmarknaden, den ena är aktiveringsåtgärder och den andra är generell välfärdspolitik⁵. Det som stödjer den generella välfärdspolitiken anser att aktiveringsåtgärder blir ett hot mot inklusion, eftersom aktiveringspolitiken i Sverige är ramlagsbaserad och varierar beroende på var i landet individen bor samt har en tvingande

---

⁴ Med ordet möjligheter menas även lösningar till att få arbete

⁵ Med generell välfärdspolitik menas att alla är berättigad insats exempelvis barnbidrag som går till alla föräldrar.

karaktär. De aktiveringskrav som behandlas i studien vänder sig främst till de individer som har ekonomiskt bistånd.

Hedblom (2004) tillägger även att kraven på aktivering har ökat i de nordiska länderna. Författaren ställer sig frågan om aktiveringspolitiken blir ”more”, det vill säga om det blir lättare att etablera sig på arbetsmarknaden och därmed öka de sociala rättigheterna, eller ”less” genom att minska rättigheter utan att få något i gengäld. Studien visar att följande tre förutsättningar ska uppfyllas för att aktivitetskravet ska anses som oproblematiskt. Det första är att insatserna ska ses som meningsfulla. För det andra bör individen själv få välja hur resurserna ska fördelas och för det tredje får kraven inte var utformade på ett sätt så att individen blir hämmad av repressalier. Exempelvis om en person inte skulle delta i en viss åtgärd skulle deras ekonomiska bistånd dras in, vilket skulle drabba hela familjen. Om dessa förutsättningar inte är uppfyllda ger det alltså inte individen några medel att nå arbete, utan är endast ett sätt att ”kontrollera” individerna för att de ska bli berättigade pengar från ekonomiskt bistånd.

2. 2 Individualisering

Gillberg (2010) intervjuar i sin avhandling *”Individualiseringens villkor – Unga vuxnas föreställningar om arbete och självförverkligande”* två grupper av unga vuxna i åldrarna 21-29. Den ena gruppen består av individer som går en projektorienterad entreprenörutbildning som uppmuntrar till nyskapande och att starta eget företag. Den andra gruppen arbetar på en monteringsfabrik inom bilindustrin. Författaren studerar de unga vuxnas syn på arbete och självförverkligande. Detta sätts i relation till handlingsmöjligheter, de resurser som de unga vuxna har, betydelsen av individernas uppväxt och bakgrund. Gruppen ”entreprenörerna” har växt upp i en medelklassfamilj där minst en av föräldrarna har utbildat sig vidare efter gymnasiet. I dessa familjer har vikten av valfrihet och att allt är möjligt betonats. Den andra gruppen ”bilindustrins” föräldrar saknar de flesta vidarestudier. Denna grupp av unga vuxna anser att utbildning är något komplicerat och har vant sig vid livet med fast arbete och lön.

Gillberg (2010) beskriver att samhället har blivit allt mer individualiserat och detta bidrar till ökad valfrihet vilket gör att mer ansvar läggs på individen. Resultatet av avhandlingen visar att båda grupperna känner av trycket från samhället och beskriver att om de ville komma framåt var det på egen bedrift. Vidare gjorde de unga vuxna uttryck för att de kommer dit de vill bara de kämpade. Där respondenternas svar skilde sig åt var gällande självförtroende.

”Entreprenörerna” såg positivt på framtiden och trodde sig komma långt, det enda som skulle kunna stå i vägen för dem var att de inte skulle orka psykiskt. De som arbetade inom ”bilindustrin” var däremot osäkra på sig själva och om deras kunnande skulle räcka till. Att ”entreprenörerna” har ett starkt självförtroende beror på den miljön de har vuxit upp eller befinner sig i, där de uppmuntras att gå sin egen väg. Gillberg (2010) tar upp klass som ett exempel på hur unga vuxna kan se på sina chanser för att nå dit dem vill. De som arbetar inom ”bilindustrin” strävar efter att ha kontroll över sitt liv genom en trygg anställning och ett eget hem där de har familj och vänner nära. När ”entreprenörerna” talar om kontroll så syftar de på sitt eget handlingsutrymme. För ”entreprenörerna” är det viktigt att gå sin egen väg och följa sina drömmar och de tar inte hänsyn till vilket yrke som ger störst chans till arbete. De unga vuxna inom ”bilindustrin” känner ambivalens i denna fråga och står emellan det de borde göra och det de tror de kan göra.

2. 3 Arbetslöshetens konsekvenser

Julkunen (2002) belyser i sin artikel ”*Social and Material Deprivation among Unemployed Youth in Northern Europe*” ungdomsarbetslöshet i norra Europa, där hon visar vilka nackdelarna är med arbetslöshet för individen i relation till samhället. I studien deltar unga arbetslösa mellan 18 – 24 år i fem nordiska länder, det vill säga Sverige, Danmark, Finland, Norge och Island. Hon jämför den nordiska välfärdsmodellen med den mer liberala välfärdsmodellen som finns i Skottland. Författaren beskriver deprivation som de hinder ungdomen har i det lokala samhället eller i det sammanhang individen befinner sig i. Social deprivation innebär att inte ha råd att gå på bio med sina vänner och med materiell deprivation menas att inte ha råd att köpa en tv eller en cykel. Julkunen (2002) kom fram till att ungdomarna led av högre deprivation i Skottland. Vilket indikerar att den nordiska välfärdsmodellen har varit mer framgångsrik när det gäller att behålla jämlikheten under en lågkonjunktur. Det som är överraskande med studien är att de olika välfärdsystemen har samma inverkan på deprivation, då både försäkringsbaserad arbetslöshetsförmåner och de behovstestade arbetslöshetsförmåner är associerade med ökad deprivation bland unga. Julkunen (2002) poängterar att välfärdsstaten inte är lika viktig som föräldrarna och beskriver att ungdomar är mer beroende av dem. Att bo med föräldrarna minskar både social- och materiell deprivation, det viktiga var det emotionella stödet inte det instrumentella. Samtidigt hävdar Hammarström (1996) att det kan innebära många problem för de unga att bo kvar i

föräldrahemmet längre än vad de egentligen själva önskar. Föräldrarna kan av naturliga skäl ha svårt att ge det emotionella och materiella stöd som de unga arbetslösa behöver. Julkunen (2002) understryker att om en person inte kan konsumera ger detta upphov till ökad social- och materiell deprivation. Författaren menar att en brist på dessa resurser tenderar att socialt exkludera individer.

Angelin (2009) studerar i sin avhandling *"Den dubbla vanmaktens logik"* gruppen unga vuxna födda mellan åren 1973-77 som stannade kvar i socialbidragstagande och arbetslösheten vid 1990- talets lågkonjunktur och även långt därefter. Författaren studerar vilka konsekvenser långvarig ungdomsarbetslöshet och socialbidragstagande inneburit för deras vuxenliv. Om respondenterna har uppfattat denna period som bekymmersamt och vilka hinder som har varit mest framträdande. Vidare ser författaren på situationen med att vara arbetslös ur ett individ – och samhällsligt perspektiv. Resultatet visar att cirka en av tio kvarstod i den långvariga arbetslösheten och i utanförskap som de befunnit sig i sedan 1990- talets kris. Den gemensamma faktorn för respondenterna har varit ekonomisk relaterad stress. De har känt en frustration kring att leva i ett konsumtionssamhälle och att ständigt behöva göra prioriteringar på grund av ekonomiska skäl. Respondenterna talar om ofrihet eftersom de inte har råd att tillgodose de sociala behoven såsom att delta i aktiviteter. Vissa av respondenterna har upplevt det mer som ett problem att inte kunna tillfredsställa sina sociala behov än de övriga materiella begränsningarna som förekommit. Vidare beskriver respondenterna skam. För de flesta av dem är det värsta med att ha socialbidrag och att vara arbetslös känslan av förnedring, nedvärdering och avsaknad av respekt från omgivningen. En fjärdedel av respondenterna menar att konjunkturen inte var avgörande för deras arbetslöshet och socialbidragstagande utan att det beror på individuella orsaker. De orsaker som anges är: "egen ohälsa, omfattande familjerelaterade konflikter och sociala problem" (s 212). 30 procent av respondenterna menar att deras låga eller ofullbordade utbildning är en av förklaringarna till att de står utan arbete.

2. 4 Hinder och lösningar

Bolinders (2006) redovisar i sin avhandling *"Handlingsutrymmets betydelse för arbetslösas upplevelser, handlingsstrategier och jobbchanser"* hur arbetslösa individer uppfattar och klarar av situationen de befinner sig i och hur detta relaterar till individens handlingsmöjligheter. I avhandlingen studerar hon arbetslösa individers möjligheter att hitta

arbete utifrån samhällsnivå, lokal nivå och individnivå. Hon tar upp att individen på samhällsnivån är beroende av konjunkturläget på marknaden och efterfrågan på arbetskraft. På lokal nivå är individen beroende av tillgången av arbeten på den lokala arbetsmarknaden medan det på individnivå är det individuella erfarenheter och egenskaper som spelar in. Utöver de strukturella faktorerna så påverkar även individernas beteende deras handlingsmöjligheter. Det är individens välbefinnande som beskriver hur de upplever att vara arbetslösa. Bolinder (2006) talar om subjektiv- och objektiva handlingsmöjligheter. Där subjektiv utgår från individens egen uppskattning av chansen till att få arbete och med objektiv menas de verkliga förutsättningarna. Författaren använder sig av två handlingsstrategier i studien, aktiveringsstrategin och anpassningsstrategin. Aktiveringsstrategin innebär att individen är aktiv och ständigt söker arbete. Orsaken till att individen inte får arbete är få arbetstillfällen och beror inte på att individen har låg arbetsmotivation. Anpassningsstrategin innebär att individens blir mer passiv desto längre han eller hon är arbetslös. Eftersom det är betungande att vara arbetslös väljer individen med tiden att anpassa sig för att klara av situationen.

Författaren kommer fram till att 40 procent av de arbetslösa över- eller underskattar sin chans till att få ett arbete, vilket visar på att deras subjektiva handlingsutrymme inte alltid stämmer överens med deras objektiva handlingsutrymme. De individer som har kontroll över sin situation har också bättre mående. Att tro sig ha goda möjligheter till arbete gör att situationen känns mindre ansträngande. Vidare beskriver Bolinder (2006) att det är den subjektiva handlingsmöjligheten som påverkar hur individen upplever arbetslösheten. Vissa av individerna använder sig av aktivering- och anpassningsstrategier, mest förekommande var strategier som förespråkade att vara aktiv. De individer som var mest aktiva var de som räknar med att få arbete. Men det var också de mest aktiva som mådde sämst psykiskt. Vidare visar resultatet på att mer eller mindre aktivitet när individen söker arbete inte spelar in eftersom det råder hög arbetslöshet på grund av lågkonjunktur.

Bolinder (2006) avslutar sin studie med att se på arbetslösheten i relation till individ och samhälle och menar att miljön har inverkan på hur individerna uppfattar och hanterar sin situation. Hon söker vidare lösningar för att minska arbetslösheten och att skapa bättre välmående för de arbetslösa individerna. Förutom att författaren tar upp att staten behöver frambringa fler arbeten menar hon att de måste arbeta för att motverka de negativa följder som kommer ur arbetslöshet. Det existerar även fördomar kring arbetslöshet och detta är

något som staten kan arbeta mot. Hon tar vidare upp att arbetsmarknadspolitiska åtgärder såsom praktik och utbildning verkar för bättre möjligheter för individen. Om det finns hjälp till individen att utbilda sig vidare eller omskola sig ökar detta individens kontroll över situationen. Personal på arbetsförmedlingen kan hjälpa de arbetslösa med att tala om de hinder och möjligheter som inverkar på deras arbetsmöjligheter.

3. Teoretiska utgångspunkter

Habituskonceptet har utvecklats av den franske sociologen Pierre Bourdieu och teorin innebär att människor präglas av de erfarenheter de bär med sig. Detta inverkar på individens åsikter och dennes sätt att handla i nya situationer. Begreppet kännetecknar människors interna dispositioner. Habitus omfattar de erfarenheter individen har erhållit från dess omgivning. Broady (1989) menar att habitus bildas i barndomen och att individens beteende påverkas i tidig ålder av familj och skola. Det är med dessa erfarenheter individen tolkar, uppfattar och tar till sig nya erfarenheter och med dessa strategier tar vi oss an världen. Borelius (1998) tar upp vikten av perception i habitus och beskriver habitus som svårt att förändra eftersom den gärna undviker ny information och hellre fastställer tidigare erfarenheter för att undvika en förändring. Habitus formas av det förflutna och beskrivs som produkten av allt man har med sig genom erfarenhet (Bourdieu 1992a). Trots att habitus hellre lägger vikt på gamla erfarenheter går det att förändra ett habitus med ny erfarenhet. Johansson och Lalander (2010) beskriver habitus:

Ett slags invanda struktur genom vilket man upplever och begripliggör världen. (s80)

Johansson och Lalander (2010) tar upp att habitus beskriver hur människor med olika bakgrund och erfarenheter kan se och tolka saker olika. Broady (1989) beskriver att individens sätt att tänka och agera inte beror på de yttre förhållandena utan sammankomsten av den sociala kontext och individens habitus. Vilket leder till att människor värderar saker olika och detta gör att vi skiljer oss åt i hur vi handlar, vår smak och våra åsikter. Författaren tar upp att Bourdieu använder habitus när han redogör för kroppens tekniker. Det handlar om vilken hållning individen har, hur talet används, hur gången ser ut och de gester som används är ett inlärt beteende och format av sin samtid. Johansson och Lalander (2010) menar att habitus formats av det samhälle individen lever i och hur individen ser på världen är beroende av vad den har med sig socialt, kulturellt och ekonomiskt, vilket benämns kapital.

Bourdieu (1986) beskriver social kapital med att ha resurser som är knutna till ett starkt nätverk eller medlemskap i en grupp. Hur stort det sociala kapitalet blir är beroende av hur stort nätverket är och volymen av de övriga kapitalarterna. Det som binder samman gruppen är vinsterna som individer får ut i form av kapital. Nya medlemmar i nätverket kan leda till att gruppen förlorar sin status. För att kontrollera utbytet av varaktiga relationer har det skapats institutioner där grupper med liknande kapital kan mötas, såsom kryssningar, fester, skolor, utvalda bostadsområden och sportaktiviteter. Eriksson (2003) framställer socialt kapital med att ha förtroende för andra människor, sociala normer mellan människor och att medverka i sociala sammanhang. Författaren talar om detta som att det ena ger upphov till det andra och menar att det därmed blir ett cirkelresonemang. Att ha ett nära nätverk exempelvis familj eller en religion som för samman människor, speciellt minoriteter kallas sammanbindande socialt kapital och skapar förutsättningar för överlevnad. Eriksson (2003) tar även upp överbyggande socialt kapital, vilket innebär att ha kontakter som går in i andra fält. Enligt Broady (1989) menar Bourdieu att sociala fält är grupper som har samma strävan och vill åt samma kapital. De är ofta personer eller institutioner med dominerande ställning. Kontakterna till de andra fälten behöver inte vara starka band. Detta gör att människor lyckas och tar sig vidare, att inneha överbyggande socialt kapital förbättrar chanserna till att få arbete.

Bourdieu (1989) beskriver kulturellt kapital som något biologiskt knutet, den individ som har detta kapital behöver överföra det till sin omgivning för att kapitalt inte ska dö med dess bärare. Han menar att kapitalet är väl dolt och att familjen ärver genom den biologiska närvaron. Men det kulturellt kapital finns även i materiell form såsom böcker, konst och media. Broady (1989) tar upp att kulturellt kapital har störst betydelse i de samhällen där skrift är viktigt, eftersom det är ett sätt för kulturen att föras vidare. Även att kunna tala på ett visst sätt innebär att ha kulturellt kapital men det mest framträdande är utbildning. Bourdieu (1999) lyfter fram hur det var i Frankrikes och Japans samhälle gällande utbildningssystemet. Det var svårt att förändra strukturer i samhället eftersom det kunde leda till att familjers rättigheter eller privilegier försämrades. Utbildningssituationen förblev oförändrad trots samhällsförändringar vilket ledde till missnöje för arbetsgivarna men även skapade stress för skolungdomar och irritation från föräldrarna. Broady (1989) tar även upp symboliskt kapital och menar att det inte bara handlar om materiella tillgångar utan även om de fördelar som de inom gruppen, eller fältet, tar del av genom den status eller respekt gruppen har.

Bourdieu (1989) menar att kapitalen kan omvandlas från en form till en annan och att ett kapital kan ge upphov till det andra. Ekonomisk kapital är det mest direkta kapitalet eftersom det kan köpa varor och tjänster utan ”mellanhänder”. Till skillnad från exempelvis socialt kapital där en relation måste byggts upp innan det kan omvandlas till ett användbart kapital. Det ekonomiska kapitalet kan ge upphov till de andra kapitalen. Det kan köpa tid och litteratur till att studera samt att föräldrar kan köpa sin tid att vara hemma med sin familj och därmed överföra det kulturella kapitalet till barnen genom att föräldrarna delar med sig av sina erfarenheter till dem. De kan även köpa tillgång till sociala institutioner såsom kryssningar, fester, skolor, utvalda kvarter eller en sport.

Den mest välkända uppdelningen i klass handlar om den marxistiska. Gunnarson (1976) beskriver att Marx anser att det finns stora skillnader i samhället som är beroende av att egendom är fördelad ojämnt och att detta leder till att dominerande grupper kan styra över andra. I Bourdieus (1999) mening handlar inte klass bara om ekonomi i form av egendom utan han talar även om inkomst. Utöver ekonomi har de övriga kapital en viktig roll i beskrivning av klass vilka tagits upp ovan såsom socialt, kulturellt och symboliskt kapital. Författaren menar att sociala klasser bildas i det han kallar sociala rum. Han menar att klass inte är något statiskt utan det uppstår genom det sociala samspelet. När grupper med samma strävan i ledande positioner samlas kan de tillsammans utöva makt gentemot andra grupper. Bourdieu (1992b) tar upp klasshabitus och menar att beroende på vilken klass individen tillhör gör att den tar till sig av det som är ämnat för sin klass. Beroende av vilken livsstil du har avgörs dina intressen, det kan handla om vilka grupper som väljer biografen istället för operan.

Vi har valt att applicerade denna teori på vårt material för att se betydelsen av omgivning på individens begränsningar och möjligheter. Vi vill se om alla individer har samma chans att få arbete och om individernas möjligheter går att påverka. Hur viktigt är ett starkt nätverk, utbildning och ekonomisk trygghet för individens förutsättningar att nå ett arbete?

4. Metod

Vi utgick från ett hermeneutiskt synsätt då vi tolkade det material vi inskaffat oss genom intervjuerna. Grönmo (2006) menar att hermeneutik innebär tolkningslära och man väljer att se forskningsproblemet som en helhet som står i relation till delarna för att få full förståelse. Patel och Davidsson (2003) anser att inom hermeneutiken förhåller sig forskaren subjektiv eftersom denne bär med sig sin egen föreställning och genom den är det möjligt att tolka materialet. Den förförståelse vi har av ungdomsarbetslöshet är att en av oss har varit inskriven hos arbetsförmedlingen en kortare tid och den andre har arbetat med arbetslösa ungdomar under sin praktik. Detta gör att vi både kan känna igen oss i deras beskrivningar av situationen och att vi till viss del är insatta i de begrepp som används. Dock är det viktigt att vara medveten om de värderingar vi bär med oss när vi tolkar materialet och att vi saknar en helhetsbild kring respondentens situation. Patel et al. (2003) lyfter fram att intervjuaren kan ta hjälp av sin förförståelse och använda sig av egna exempel vid intervjuerna. För att kunna förstå forskningsobjektet krävs empati, att vi är öppna och engagerar oss i samtalet med respondenten. Vi väljer att göra vår uppsats utifrån en kvalitativ metod som utgår från intervjuer. Eftersom vi är ute efter att förstå ungdomarnas syn på begränsningar och möjligheter är kvalitativ metod relevant för vår studie. När vi använde oss av en kvalitativ undersökning var vi medvetna om att vi skulle få ett resultat som inte är generaliserbart vilket är mer förekommande i en kvantitativ metod, utan istället ett resultat som ger forskningsproblemet en mer djupgående förståelse. Vid en kvalitativ intervju menar författarna att det är till ens fördel om man är inläst på området. Vi använde oss av det Grönmo (2006) beskriver som en informell intervju. Intervjun bestod av bestämda teman såsom struktur, hinder, möjligheter och arbete (se bilaga 2). Användningen av teman gör att intervjun bygger på en öppenhet och flexibilitet. Vi använde även en del stödfrågor under varje tema för att samtalet skulle fortskrida. Dessa frågor kunde variera mellan de olika intervjuerna och guiden byggdes på under arbetets gång. Arbetssättet gjorde att innehållet i intervjun kunde ändras under samtalets gång. Författaren menar också att närhet och sensitivitet i intervjuer är en stor del inom kvalitativa studier. Eftersom vi arbetade nära våra källor gjorde det lättare att tolka materialet vi fick fram genom intervjuerna.

Vid hantering av empiri och teori valde vi att använda oss av ett abduktivt synsätt som Patel et al. (2003) beskriver är en kombination av induktion och deduktion. Att arbeta induktivt

innebär att studerar ett forskningsobjekt utan att ha valt teori. Detta gör att forskaren inte har bildat sig en uppfattning vad denne är ute efter och kan samla in empiri utan att låta sig styras. Detta kallas för upptäckandets väg. Efter att ha samlat in materialet tas den teori som är mest lämpad till empiri som inskaffats fram. Genom att arbeta deduktivt har forskaren med sig en teori eller flera när den inhämtar informationen och riktar intervjufrågorna till det som är relevant för undersökningen och dess teori. Forskaren är inte ute efter nya upptäckande utan efter att förklara det fenomen den undersöker utifrån en teori. Genom att vi använde oss av ett abduktivt förhållningssätt kunde vi växla mellan empiri och teori under arbetets gång och blev mer fria i vårt arbetssätt. Valet lämpade sig till vår studie eftersom vi var ute efter att förstå forskningsproblemet och inte bevisa det. När information samlades in beaktade vi vår syn på kunskap och de erfarenheter vi bar med oss så att det inte hindrade oss i vårt arbete och uteslöt andra tolkningar.

4. 1 Validitet och reliabilitet

Jacobsen (2007) beskriver att det finns olika metoder för att nå en objektiv beskrivning av objektet, såsom intervjuer, observationer eller källstudier. Det finns ingen sanning att nå utan det vi är ute efter är ett så riktigt resultat som möjligt. Författaren talar om validitet och att den påverkas av vem som tolkar resultatet. För att det ska bli så hög validitet som möjligt finns det olika tillvägagångssätt. Det kan handla om att gå igenom sitt material i en kritisk genomgång själv eller att överlåta det till någon annan, det kan också vara så att det resultat som framkommit tas upp med respondenterna. Andra sätt att öka validiteten är att jämföra sina slutsatser med andra forskare. Om forskarna dessutom har använt sig av olika metoder för att komma fram till samma resultat ökar validiteten. När det gäller valet av källor är det viktigt att ifrågasätta den information som inhämtas. Gällande materialet vi fått fram av respondenterna får vi ha i beaktande att resultatet hade kunnat se annorlunda ut om vi hade intervjuat åtta andra respondenter. Patel och Davidson (2003) diskuterar begreppet reliabilitet som handlar om att använda sig av instrument som minskar felvärdet så att individens information bli så korrekt som möjligt, vilket leder till att öka trovärdigheten i vår studie. Genom att använda sig av strukturerade intervjuer ökar reliabiliteten och intervjuarens teknik är viktig. När kvalitativ metod användes går validitet och reliabilitet ihop. Att få omväxlande svar är syftet med denna metod vilket gör att det blir svårt att göra om exakt samma studie för att se om resultatet blir detsamma.

4. 2 Urval

Vi valde att intervjua ungdomar i åldrarna 18- 25. När Ungdomsstyrelsen (2010) definierar begreppet ungdomar talar de om individer i åldern 13-25. Anledningen till att vi valde att sätta den lägre gränsen vid 18 år var att man vid denna ålder blir myndig och om ungdomen har avslutat sina studier upphör föräldrarnas försörjningsskyldighet⁶ enligt Sfs (1949:381), vilket gör att den egna försörjningen blir viktigare. Vår målsättning var att intervjua ungdomar i både större och mindre kommuner, detta för att få ett resultat som speglar samhället. Vi begränsade oss till ett län i södra Sverige. När vi valde ut antal respondenter tog vi hänsyn till att det inte var mängden utan innehållet i intervjuerna som var av vikt för vår uppsats. Vi utförde därav så pass många intervjuer som vi hann med inom studiens tidsram för att ha tillräckligt med data för att kunna studera vårt forskningsproblem. Vi valde att begränsa vårt urval till de ungdomar som var inskrivna som arbetssökande på arbetsförmedlingen. Detta på grund av att personer som kan ta ett arbete och är arbetslös ska vara inskriven vid arbetsförmedlingen för att vara berättigad vissa försäkringar eller bidrag, exempelvis A-kassa, ungdomsgarantin eller ekonomiskt bistånd. Genom att använda oss av arbetsförmedlingen kunde vi avgränsa oss till dem som var arbetslösa. Valet av ungdomar skedde bland annat genom det som Grönmo (2006) benämner som strategiskt urval. I strategiskt urval finns fyra olika metoder och vi använde oss av kvoturval, vilket innebär att utgå ifrån kategoriseringar. Vi bad alltså arbetsförmedlaren att plocka ut två personer som bestod av båda könen, varierande åldrar och gärna med olika etnicitet, detta för att få ett vitt spektra. Eftersom arbetsförmedlaren valde ut ungdomar kunde valet falla på dem som endast hade positiv syn på arbetsförmedlingens sätt att arbeta, vilket kan göra att andra synsätt utesluts från resultatet. Vår ambition var efter kvoturval att använda oss av det Grönmo (2006) definierar som självsektion vilket innebar att vi bad arbetsförmedlaren att skicka ut ett informationsblad till de ungdomar hon valt ut. Därefter är upp till dem att kontakta oss om de vill delta i intervjun. Vi märkte ganska snabbt att det inte fungerade och bytte strategi. Istället ringde vi upp ungdomarna och frågade om de ville delta.

---

⁶ Underhållsskyldighet upphör när barnet fyllt arton. Om barnet efter denna tidpunkt går i skolan har föräldrarna försörjningsskyldighet till och med att barnet fyller 21 år. Till skolgång hör grundskola, gymnasium och annan jämförlig grundutbildning.

Efter ett ihärdigt letande fick vi sammanlagt åtta respondenter. Fem av ungdomar kom från en större kommun och tre var från en mindre kommun. Fem av ungdomarna var kvinnor och resten var män. Åldern på ungdomarna var 19- 25 år och hälften av respondenterna kom från utomnordiska länder. Den tid de varit inskrivna på arbetsförmedlingen skiljde sig åt mellan ungdomarna då den kortaste tiden var tre veckor och den längsta sex år. När vi presenterade vår empiri valde vi att ge våra respondenter fiktiva namn och de kommer att presenteras som Alexander, Eva, Frida, Johan, Johanna, Maria, Niklas och Therese.

4. 3 Tillvägagångssätt

Vi började vårt sökande efter respondenter med att kontakta fyra olika arbetsförmedlingar via telefon. Vi presenterade vår studie och fick ett bra bemötande och samtliga skulle undersöka möjligheterna vidare. Två av arbetsförmedlingarna svarade att det saknades intresse från ungdomarna. Vår tredje kontakt valde ut två ungdomar genom kvoturval och därefter skickade vi över ett informationsblad (se bilaga 3) till de utvalda ungdomarna gällande vår studie. Därefter tog vi kontakt med dem angående deltagande. Vår fjärde kontakt ville inte välja ut ungdomar åt oss, istället fick vi möjlighet att delta på arbetsförmedlingens öppet hus för att själva välja ut våra respondenter. Innan vi började med intervjuerna valde vi att göra en pilotintervju med en klasskamrat. Patel et al. (2003) betonar att planeringen inför intervjuerna är av vikt och rekommenderar att man är inläst på det område som ska studeras. Genom att göra en pilotintervju fick vi en möjlighet att ändra och ta bort frågor som var komplicerade. Vid intervjuens början talade vi om studien syfte ännu en gång och försökte motivera respondenten med att dennes berättelse är viktigt för att kunna utveckla synen på ungdomsarbetslöshet. Detta är enligt Patel et al. (2003) av vikt att motivera respondenten att se fördelen med studien för att få fram ärliga och personliga svar. Författarna beskriver vidare att det är grundläggande att vi som intervjuar använder oss av ett språk som respondenterna förstår. Eftersom vi hade ungdomar som målgrupp och själva tillhör denna kategori behövde vi inte ändra vårt sätt att uttrycka oss mer än att vi såg till att inte använda oss av svåra ord och fackord. Den miljö vi valde till intervjutillfället var platser som låg nära där respondenterna befann sig för att undvika bortfall på grund av dess tillgänglighet. Enligt Jacobsen (2007) är val av plats viktigt eftersom det kan påverka respondenternas svar. Då två av intervjuerna genomfördes på arbetsförmedlingens kontor är vi medvetna om att detta kunde begränsa respondenterna svar om arbetsförmedlingens insatser. Under intervjuerna

använde vi oss av ljudupptagning i form av bandspelare, detta först efter vi frågat respondenterna om tillåtelse. Jacobsen (2007) lyfter fram fördelarna med bandspelare och tar upp att man får med allt som respondenten berättar och att det blir lättare att plocka ut citat till resultatet. Samtalet blir också mer naturligt eftersom den som intervjuar inte antecknar i samma utsträckning. Nackdelen med bandspelare kan vara att respondenterna har svårt att slappna av och som Patel et al. (2003) tar upp att det är tidskrävande eftersom det ska transkriberas. Vi ansåg att ljudupptagning var en nödvändighet eftersom vi hade så pass många frågor att vi inte skulle ha en möjlighet att hinna anteckna alla svar. Under ett fåtal av intervjuer använde vi även en mobiltelefon som en extra ljudupptagning ifall det skulle inträffa något med bandspelaren. Vi informerade respondenterna om att intervjuerna kunde ta en till två timmar. Detta gav oss möjlighet till att ”småprata” och besvara eventuella frågor innan intervjun började. Intervjuerna tog mellan 30- 45 minuter och enligt Jacobsen (2007) ska en intervju pågå mellan en och en halvtimme. Vi ansåg att den information vi fick fram var relevant och skulle räcka för att analysera materialet. På de två första intervjuerna deltog båda av oss men de resterande sex respondenterna delade vi upp sinsemellan.

4. 4 Arbetsfördelning

Vi började vårt uppsatsarbete med att var för sig gå igenom avhandlingar som passade in på det ämne vi valt. Därefter sammanställde vi vår intervjuguide tillsammans och delade upp vilka arbetsförmedlingar var och en skulle kontakta. De två första intervjuerna utförde vi tillsammans för att sedan dela upp de övriga emellan oss, eftersom respondenterna var tillgängliga under tider som krockade med varandra. Vi transkriberade intervjuerna var för sig. Metoddelarna fördelade vi mellan oss för arbetet skulle bli så effektivt som möjligt. När vi bestämt oss för teori började Anneli skriva ner för att Sara sedan skulle ta över. Detta gjordes för att båda skulle få inblick och därefter kunna analysera materialet. Resultat och analys gjorde vi tillsammans och fortsatte på samma arbetssätt under diskussionen. Genomgående i vår studie var att vi bytte delar med varandra för att ge materialet olika synsätt och för att se över formalia. Att vara två under denna studie har vi sett som en fördel i och med att samarbetet fungerat väl, vi har kunnat dra nytta av att ha kunskap om olika områden och vi har kunnat diskutera problem som uppstått.

4. 5 Bortfall

Att få ungdomar att ställa upp i vår studie var en svårighet eftersom majoriteten av de vi frågade tackade nej till deltagande. Tre av de respondenter vi bestämde träff med dök inte upp. Vi tror att detta har att göra med den plats där vi tog första kontakten med ungdomarna. Detta skedde hos arbetsförmedlingen på öppet hus och ungdomarna var inte intresserad av att höra vad vi hade att säga eftersom de var där i ett annat syfte. Att de uteblev vid intervjutillfället kunde bero på att det upplevdes som jobbigt att diskutera ämnet med oss som studenter. Vi anser att ett bättre alternativ hade varit att arbetsförmedlare valde respondenter utifrån kvoturval, detta blev dock en svårighet för en del arbetsförmedlingar då de utgörs av sekretess. Grönmo (2006) beskriver att man ska ha i åtanke att det under intervjuernas gång kan uppstå situationer där respondenten inte vill svara på en fråga, undviker att svara, inte kan svara och att respondenten kan ha uppfattat frågan fel. Detta förekom under våra intervjuer, en del frågor var känsliga och vi uppfattade att respondenterna svarade undvikande eller att de inte ville utveckla sina svar, vilket vi tog hänsyn till. Vi uppfattade även att vissa respondenter hade svårt att förstå en del av frågorna i och med det svar vi fick. När detta skedde omformulerade vi frågan på plats så att den skulle uppfattas rätt av respondenten.

4. 6 Analysmetod

Efter varje intervju transkriberade vi intervjun ordagrant för att kunna tolka materialet på bästa sätt. Vi tog ut en del av materialet som citat för att visa på det generella eller det specifika som framkommit. Vi bevarade texten så likt som möjligt för att visa vad respondenten sagt och för att det ger karaktär av det spontana som respondenten kommit med. Vi hade inte som ambition att ha med suckar, pauser och liknande. Vi valde istället att omarbete texten för att den skulle bli begriplig. Vi delade in den text vi fått fram i kategorierna Utbildning, Ekonomi, Aktivitet, Omgivningens påverkan och Arbetsmarknaden. Utifrån detta använde vi oss av vår teori och analyserade utifrån habitus, socialt-, kulturellt- och ekonomiskt kapital samt fält. Vi försökte förstå varför ungdomarna svarade som de gjorde och varför respondenterna antingen ansåg att arbetslösheten var samhällets problem eller respondentens egna problem. Detta var vårt fokus istället för att endast se på deras svar.

4. 7 Etiska aspekter

Kvale och Brinkmann (2009) menar att det är viktigt att vi i vår studie väger fördelarna med att undersöka problemet mot de nackdelar som undersökningen kunde leda till för individerna. Vi ville med vår studie kunna bidra med ett annat sätt att se på ungdomsarbetslöshet och hoppades på att kunna medverka till förbättringar för de ungdomar som var arbetslösa. När vi vet vad de själva ser som begränsningar och möjligheter kan vi se om de resurser som finns i samhället är utformad på ett sätt som ungdomarna önskar eller om det är något som borde förändras. Före genomförandet av vår studie funderade vi över vilka negativa konsekvenser som fanns med vår studie och om de var etiskt försvarbara. Den första aspekten som kunde bli till nackdel för ungdomarna var att vi genom att välja ut dem som målgrupp menade att vi tycker synd om dem. Detta kan göra dem till ”offer”, ett ”offer” som inte kan ta hand om sig själv och vi minimera därmed deras handlingsutrymme. Det andra sättet att se på det är att de får ”skylla sig själva” och att det är dem som individer som har misslyckats med det som andra ungdomar har klarat, nämligen att få ett arbete. Efter dessa överväganden ansåg vi att den nytta som fanns med studien vägde upp nackdelarna och att studien därav borde genomföras.

Innan vi genomförde intervjuerna tänkte vi över hur de frågor vi skulle ställa kunde påverka individerna. Vi ansåg att frågorna inte var integritetskränkande då vi inte skulle använda oss av värdeladdade frågor som exempelvis fördjupade frågor kring hur deras ekonomiska situation såg ut. För att förstå situationen som arbetslös var en del frågor kring ekonomin av stor vikt. Men det var trots allt inte huvuddelen av vår intervju. Vi var medvetna om att vi kunde väcka känslor av nedstämdhet. Med denna vetskap förberedde vi oss och visste hur vi skulle gå tillväga under intervjun, att vi skulle ställa konkreta frågor utan att de uppfattades som dömande. Vi fick hjälp av vår klasskamrat med att göra en pilotintervju, där vi hade möjlighet att fråga hur han uppfattade och upplevde frågorna.

Det finns fyra viktiga aspekter enligt Kvale och Brinkmann (2009) att ta hänsyn till gentemot respondenterna. Det första är *informationskravet*, som handlar om vikten av information till respondenterna och det gav vi till dem genom vårt informationsbrev. I informationsbrevet skrev vi en presentation om vår studie, syftet med studien, vilka vi var och vad studien kommer att bidra med. Vi meddelade att intervjun skulle ta cirka en till två timmar. Vi tog även upp att intervjun skulle spelas in och detta för att kunna ha ett mer öppet samtal med

respondenten och att vi kunde använda oss av direkta citat. En avvägning låg i hur mycket information vi skulle ge intervjupersonerna, tillräckligt mycket så att de uppfattar vad intervjun skulle handla om samtidigt ville vi inte påverka intervjupersonens spontana svar och öppenheten som kvalitativ forskning vilar på. Det är det som den andra aspekten handlar om det vill säga *samtyckeskravet*, som innebär att respondenter ger sitt godkännande till att medverka i studien genom intervjun. Det var viktigt att intervjupersonerna visste att de kunde avbryta intervjun när de ville och om de kände att de inte vill medverka i studien efter att intervjun var gjord skulle deras information tas bort från studien. Den tredje aspekten är *konfidentialitetskravet* där vi informerade respondenterna att deras svar skulle avidentifieras så att deras namn inte används. Vi skulle även avidentifiera andra detaljer så att utomstående inte skulle förstå vem de var. Samtidigt skulle materialet vi fick från respondenterna kunna granskas av andra för att vi inte skulle kunna tolka deras bidrag hur vi ville, vilket i sin tur kan leda till skada för den grupp studien handlar om. Den fjärde och sista aspekten är *nyttjandekravet*. Det innebar att den information vi tog del av endast fick användas i det ändamål vi hade informerat respondenterna om och i vårt fall handlade det om studien om ungdomsarbetslöshet. Vi ansåg även att det var viktigt att respondenterna fick ta del av materialet om de önskade, vi fick e-post adresser av de respondenter som var intresserade av studien.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt vill vi presentera vårt empiriska material och analysera det med vår valda teori, det vill säga Bourdieus begrepp habitus, kapital och fält. Vi introducerar materialet i fem övergripande teman vilka är: Utbildning, Ekonomi, Aktivitet, Omgivningens påverkan och Arbetsmarknaden. Dessa teman utgör begränsningar och möjligheter i de inre- och yttre faktorerna.

5. 1 Utbildning

Under intervjuerna kom det fram att ett fåtal av respondenterna inte läst klart gymnasiet medan tre som fullgjort gymnasiet hade valt att studera vidare och läst någon form av eftergymnasial utbildning. Bourdieu (1989) menar att utbildning är den mest framträdande faktorn till ökat kulturellt kapital, i och med utbildningen kan vi ta del av våra förfäders

kultur. Att de flesta av respondenterna har relativt låg utbildning leder enligt Bourdieu (1989) till minskat kulturellt kapital. Brist på kulturellt kapital kan leda till att det blir svårare att nå andra fält som i sin tur kan leda till arbete. Bourdieu (1989) talar om vikten att kunna uttrycka sig språkligt för att få tillgång till olika sociala grupper, fält eller klasser. Detta kan visa sig genom skriften i respondenternas ansökningshandlingar eller i deras språkbruk vid en anställningsintervju. Två av respondenterna hade dyslexi vilket gör att de har svårare att utveckla det kulturella kapitalet.

Respondenternas habitus är färgat av deras föräldrars erfarenheter vilket påverkar deras kulturella kapital. Bland respondenternas föräldrar hade hälften en avslutad gymnasieutbildning och endast en förälder var högskoleutbildad. Respondenterna själva ansåg att deras låga utbildningsnivå gjorde det svårare att få arbete.

Jag har inte någon utbildning, jag saknar ju betyg. Jag skulle inte struntat i lektionerna. Hade jag varit liksom mer närvarande i skolan hade jag kommit mycket längre nu. (Johanna)

Jag tror också att det kan vara den här ekonomiska krisen som gör det svårt att få arbete och sen utbildning givetvis. (Niklas)

Frågan är vad som gjort att de inte studerat mer om de själva ser fördelen med utbildning? Kan det bero på föräldrarnas lägre utbildningsnivå? Enligt Borelius (1998); Broady (1989) menar Bourdieu att det är habitus som ger upphov till människans uppfattningsförmåga. Det finns inget rätt eller fel utan handlar om att en person med ett visst habitus har lättare att ta till sig av vissa saker. Exempelvis högutbildade föräldrar har ofta barn som även de har en hög utbildning. Det handlar inte om genetik utan om vilka erfarenheter som lärs in och lämnar vidare. Utifrån detta kan vi dra slutsatsen att respondenternas habitus kan vara att inte vidareutbilda sig. Samtidigt som de uppfattar utbildning som ett krav från den samhällskontext de befinner sig i.

Gillberg (2010); Jordan (2005) lyfter fram i sina studier att vi lever i ett individsamhälle och att det ger individer valfrihet men även skyldigheter. Det finns uppställda normer i samhället som individer bör följa, exempelvis att utbildning är viktigt.

Ja, det är viktigt att plugga vidare, men jag vet inte riktigt, jag har svårt att bestämma mig. Men jag har funderat på det, absolut! (Niklas)

I och med att individen gör självständiga val är det upp till var och en att lyckas. Detta skiljer sig en del från hur Borelius (1998); Broady (1989) beskriver Bourdieus begrepp om habitus.

Bourdieu menar att alla individer inte har samma förutsättningar, utan är beroende av det habitus individen bär med sig. Det är styrt av hur omgivningen har överfört habitus till individen och vilket kapital de har med sig. Individen blir därmed formad av den omgivning den befinner sig i.

Ett fåtal av respondenterna har avslutat sin utbildning det senaste året och detta gör att deras sociala kapital blir starkare eftersom de har kvar en del av det nätverk som skolan står för. De äldsta av våra respondenter hade läst vidare efter gymnasiet, dessa var mer framåt under intervjutillfället än de övriga. Vi observerade att de tog för sig mer och visade detta genom sitt kroppsspråk. Av detta kan vi utläsa att om man har gott om ett kapital skapar det möjligheter att öka de andra kapitalen. De som har högre utbildning av våra respondenter har större möjlighet att skapa kontakter i och med att de är framåt, det vill säga öka sitt sociala kapital. Ålder kan vara en aspekt till att öka kapitalen eftersom de äldre av respondenterna har haft mer tid att bygga upp sitt nätverk och att utbilda sig. Medan de yngre nyligen har avslutat sina studier där det finns rutin och det egna ansvaret är inte så utbrett. Det finns lärare som säger till om man kommer försent och en kursplan att följa. Detta kan göra att de yngre respondenter inte tar ansvar på samma sätt som de äldre respondenterna gör. Åldern behöver inte alltid ses som en fördel, det handlar om att disponera sin tid rätt. Kapital är något som byggs upp under livets gång och hur individen disponerar sin tid leder till hur mycket som byggs på i kapitalet. Exempelvis att utbilda sig eller att arbeta och tjäna pengar leder till ökning av några eller alla av kapitalen.

5. 2 Ekonomi

Majoriteten av respondenterna ansåg att den ekonomiska situationen var väldigt svår. Enligt Angelin (2009) upplever arbetslösa en stress över ekonomi och att inte ha kontroll över sin situation. Julkunen (2002) tar upp hur konsumtion kan leda till utanförskap eftersom arbetslösa inte alltid har de materiella resurser för att delta i den sociala samvaron. Respondenterna blev begränsade av att inte ha råd med körkort och att kunna äta ute med sina vänner. Johanna beskriver de skuld känslor hon fick av att inte kunna ta med sina barn till varuhuset eftersom hon inte kunna köpa någonting till dem.

Att det blir knapert och budgeten räcker inte till. Allt annat blir dåligt, man blir irriterad. (Niklas)

Det är tråkigt att vara den som måste snåla hela tiden, det hade varit skönt om man slapp bry sig.
(Maria)

Den brist på ekonomi som arbetslösheten kan leda till innebär att respondenterna inte kan delta i aktiviteter på fritiden i samma utsträckning som ungdomar med arbete ”att inte kunna ta en pizza med kompisar (Niklas)”, vilket leder till att kontaktnätet krymper. Detta gör att det kulturella kapitalet krymper i och med att inte kunna delta i aktiviteter som att gå på bio, teater eller liknande begränsas av ekonomin. Det blir en nedåtgående spiral, där effekten av dålig ekonomi bidrar till minskat kulturellt och socialt kapital. Detta visar att kapitalen går in i varandra, påverkar och ger upphov till varandra.

Respondenterna hade varit inskrivna på arbetsförmedlingen mellan 3 veckor till 6 år. Majoriteten hade varit arbetslösa mindre än två år och under den tiden hade hälften av dem arbetat extra. Med den här informationen kan vi dra slutsatsen att respondenterna inte varit utan pengar under en längre period. Samtidigt kan vi tänka oss att ungdomar inte kunnat spara ihop till något ekonomiskt kapital eftersom de nyligen börjat arbeta och därmed inte fått ihop till en inkomst. Det ekonomiska kapitalet ger inträde till de andra kapitalen, såsom böcker och att ha råd att följa med vänner på aktiviteter. Det är genomgående att respondenterna känner sig begränsade av sin brist på ekonomiska resurser. En del av respondenterna nämner att de vill ta körkort eller att de har körkort men inte har råd med bil. De poängterar att det är en begränsning när de söker arbete eller ska ta sig till arbetet. De talar om detta som en paradox då avsaknad av körkort och bil står i vägen för arbete och de har inte råd att införskaffa sig det eftersom de måste ha arbete för att få pengar.

Om jag hade haft körkort hade jag kunnat låna min flickväns mammas bil och då hade det varit lättare att få jobben. (Johan)

Vi har ju bara en bil och den måste ju mamma ha till jobbet så det blir ju svårt. (Maria)

5.3 Aktivitet

Majoriteten av respondenterna berättade att de sökte arbete aktivt men önskade att de tog sig mer tid till att söka arbete. Eva ansåg att man måste vara aktiv ”annars får man ju inget arbete”. Hon höll sig sysselsatt med träning och var aktiv i ideella organisationer. Då hon var nyinflyttad saknade hon arbetskontakter, vilket gjorde det svårare att nå ett arbete. Eva beskrev hur hennes vänner som var kvar på hennes gamla ort hade hjälp och stöttat henne att söka sig till ideell verksamhet där hennes nätverk sedan utökats. Här kan vi se nyttan som socialt kapital för med sig genom att hennes nätverk på avstånd hjälpte henne mot sitt eget mål med aktivering som i sin tur ledde till större nätverk. Enokson (2005) tar upp i sin

avhandling att de individer som väljer att vara aktiva och skapar förutsättningar till att vara delaktiga i samhället undviker att hamna i ett utanförskap.

Frida berättade att hon ville utvecklas som person vilket inte uppfylldes om hon inte fick komma ut på arbetsmarknaden. Att aktivitet var en tillgång bibehöll samtliga respondenter när de beskrev hur påfrestande det var att bara sitta hemma. Therese berättade om upplevelsen av att gå hemma som ”att man blir inåtvänd då man inte träffar så mycket människor”. En fördel som Alexander såg var sin praktikplats gentemot att gå hemma. Medan Johan såg en möjlighet genom att arbeta ”svart”, när han var i behov av pengar och inte kunde få tag i arbete trots ansträngningar. Genom att aktivera sig ökar deras sociala kapital i och med att de omger sig med andra individer. De respondenter som var aktiva hade lättare att se fler möjligheter framför begränsningar jämfört med de respondenter som förblev passiva.

5. 4 Omgivningens påverkan

Hur respondenterna väljer att se på arbete är beroende på det habitus de bär med sig. Deras habitus har formats av de erfarenheter som överförts av omgivningen och den syn de haft på arbete. Ett fåtal av respondenterna har föräldrar och vänner som av olika skäl inte arbetar såsom arbetslöshet och sjukskrivningar. Respondenterna bär med sig ett habitus som har erfarenheter av acceptans kring att vara frånvarande från arbetsmarknaden. Dock kunde vi tolka att majoriteten såg på arbetslösheten som något övergående och det visar att deras habitus har formats av deras omgivning att se arbetslösheten som tillfälligt.

Samtliga av våra respondenter var inskrivna som arbetssökande på arbetsförmedlingen. För att få tillgång till ekonomiskt stöd såsom arbetslöshetsförsäkring eller jobbgarantin för unga krävs att vara inskriven vid någon av landets arbetsförmedlingar (Arbetsförmedlingen 2010a och 2010b). När vi diskuterade arbetsförmedlingen framgick det att samtliga respondenterna hade både positivt och negativt att säga om arbetsförmedlingen. Hälften av respondenterna var missnöjda och ansåg att hjälpen var bristande. Några av respondenterna såg motkrav som problematiskt, eftersom de måste vara beredd att flytta och de hade familj eller partner som de inte ville flytta ifrån. Andra motkrav kunde vara att delta i utbildningar och möten som ansågs orelevanta, vilket de var tvungna att delta i för att få sina pengar.

Jag tycker inte man får så mycket hjälp, det är mycket som är självklart. De försöker aktivera en, någon gång gick jag en datautbildning men det va så larvigt. Man fick lära sig att sätta på Windows, så onödiga saker. Så jag tycker inte det har varit så jättebra hjälp. (Eva)

De har inte varit till någon hjälp direkt, man har frågat om de kan hjälpa en men det får man fixa själv. Så får man gå in på platsbanken och söka. (Alexander)

Väldigt slöa, ja långsamma alltså, de hjälper inte till. (Therese)

De hjälper egentligen inte alls. [...] Jag har inte ens träffat min handledare även om jag varit inskriven i snart tre månader. Jag vet inte ens hur han ser ut, bara att det är en han. (Johanna)

En del respondenter var ambivalenta till vad de ville ha ut av arbetsförmedlingen. De önskade mer påtryckning, samtidigt som de ansåg att det var bra att arbeta självständigt. Frida berättade att hennes första intryck av arbetsförmedlingen var att de mest ställde krav men efter att hon deltagit några veckor fick hon en bättre bild. Andra hälften av respondenterna ansåg att de hade blivit bra bemötta och uppskattade den hjälp de fick. De lyfte bland annat fram hjälp med ansökningshandlingar, ekonomiskt stöd och tillfällen att möta arbetsgivare som positivt.

Ja väldigt skönt att få CV klart, jag började lite på den och sen när jag kom hit så sa hon det kan du skriva ner, och det kan du skriva ner, jättebra! Så jag fick ner alla mina praktikplatser och intressen så det har varit jättebra. (Maria)

Min jobbcoach hon pushar fram mig, att jag ska ringa dit [företag] och kolla. De startar ett nytt kapitel på jobb om man säger så. För jag skulle nog fastnat med skolan och sen sitta hemma. (Johan)

Det var viktigt för respondenterna att känna att det blev mottagna på ett bra sätt av arbetsförmedlingen, eftersom de som varit positiva ofta har lyft fram att de fått ett gott bemötande och haft en god relation till arbetsförmedlaren eller jobbcoachen. De som varit negativt inställda till arbetsförmedlingens insatser var de som ansåg att de inte kunde få några arbeten från arbetsförmedlingen, men att de var tvungna att delta i deras verksamhet.

Vi ställde frågan vad respondenterna såg som nackdel hos sig själva när de sökte arbete och hälften av respondenterna önskade att de var mer framåt. Johan berättade att han kände sig instängd i sig själv när han sökte arbete. Han tyckte det var svårt att gå runt till de olika företagen och sälja in sig vilket ledde till att han drog sig tillbaka. Alexander önskade att han visade framfötterna medan Johanna beskrev svårigheten med att framställa sig själv i mötet med arbetsgivaren.

Att jag har ju det jag vill säga men kanske vet inte exakt hur jag ska säga det. Jag tror det är mest det. Jag vet hur det fungerar kanske men sen vet jag inte hur jag ska förklara det. (Johanna)

De respondenter som upplevde brist på självförtroende hade en förälder som var mindre närvarande vilket enligt Bourdieu (1989) leder till att vissa bitar saknas i deras sociala kapital.

Dessa respondenter var också alla under 22 år, vilket gör dem till de yngsta av respondenterna. Det innebär att de inte har ställts inför lika många situationer som kan utveckla dem som människor jämfört med de äldre respondenterna som har längre utbildning och mer arbetslivserfarenhet. Det är viktigt för dessa respondenter att hitta en meningsfull aktivitet. Arbetslösheten blir slöseri med tid som behövs för att bygga upp deras kapital och innebär mindre möjligheter att hamna i situationer där deras självförtroende kan utvecklas.

Trots att respondenterna nämnde självförtroende som en begränsning ansåg merparten av respondenterna att det mest effektiva sättet till att få arbete var att uppsöka arbetsgivaren personligen. En annan begränsning som respondenterna såg som påfrestande var att inte få svar från arbetsgivaren när de sökte arbete.

Att dom inte hör av sej, då känner man att man är värdelös, alltså att de inte är intresserade av en och såna saker. (Alexander)

Niklas beskrev situationen att aldrig får respons med att han tappade motivationen och att det ledde till att han inte orkade söka fler arbeten. De lyfte fram att de begränsas av att inte få någon bekräftelse. De känner att de lägger engagemang och tid som inte leder någonvart. Deras aktivitet leder inte till arbete, något som Bolinder (2006) tar upp angående att söka aktivt inte leder till fler arbetsmöjligheter. Författaren menar att det istället handlar om kvalitén i ansökningarna. Kvalité kan handla om hur bra uppställt ansökningshandlingarna är och om individerna har erfarenheter som är av värde för arbetsgivaren. Detta kan saknas hos respondenterna eftersom de är unga och varit arbetslösa en period.

Trots arbetslösheten och dess begränsningar såg alla individer positiva sidor hos sig själva.

Jag är social och det är nog väldigt viktigt tror jag för det är nog ett plus och samarbetsviljig, man vill visa att man vill jobba. (Eva)

Pratar med folk och är väldigt framåt, kan jobba väldigt bra själv. (Maria)

Att jag kan göra allting, jag har jobbat med olika grejer att jag inte är rädd för att fixa grejer, jag vet att jag skulle klara av det. (Niklas)

Att respondenterna kan se positiva egenskaper hos sig tyder på att människor i deras omgivning har uppmuntrat dem och att de besitter ett habitus som gör att de ser positivt på sin framtid.

5.5 Arbetsmarknaden

Milton (2006) beskriver att ungdomar är en av grupperna som drabbats hårdast vid konjunkturförändring eftersom de inte har etablerat sig på arbetsmarknaden. Hälften av respondenterna ansåg att deras arbetslöshet berodde på brist på arbeten och en del nämnde lågkonjunktorens följder som orsak.

Det drabbar ju hela Sverige med lågkonjunkturen, det är svårt att hitta jobb. Man vill, men det går inte. (Johan)

Andra orsaker som togs upp var privatisering och otrygga anställningar. Respondenterna från mindre kommuner trodde att den största orsaken till deras arbetslöshet var att det fanns färre arbetstillfällen där de bodde. För att utöka deras arbetsmöjligheter krävdes det bättre bussförbindelser för att kunna ta sig till andra arbeten eftersom de saknade bil eller körkort. För låg utbildningsnivå nämndes som en orsak då vissa arbetsgivare krävde högre kompetens.

Ja de blir ju att man ska ha en massa utbildning annars blir man prioriterad sist i högen. (Therese)

Alla jobb man ser på platsbanken ska man vara utbildad till det eller det. Det är skitjobbigt! (Alexander)

Niklas som var en av fyra av respondenterna med invandrabakgrund menade att det fanns fördomar mot invandrare i samhället och detta försämrade hans möjligheter till arbete.

Att folk har fördomar det tror jag säkert dom har. Det ska man inte sticka under stolen med. (Niklas)

Enligt Höglund (1999) kan individer med invandrabakgrund möta hinder när de söker arbete och detta beror bland annat på den okunskap som finns gentemot invandrare i det svenska samhället samt att deras språkkunskaper kan vara bristfälliga. Johanna såg sin roll som mamma som en begränsning eftersom det skapade ett avbrott från arbetsmarknaden. Hon trodde att hennes anställningsbarhet minskade eftersom hon var ensamstående mamma och saknade personer runt henne som kunde hjälpa till om barnen blev sjuka. Detta tar Jonung (1993) upp i sin studie, det vill säga att män har fördel på arbetsmarknaden eftersom kvinnor kommer att frånvara mer på grund av att de är hemma i större utsträckning med barnen.

Respondenter lyfter fram vikten att ha kontakter för att ta sig in på arbetsmarknaden.

Ja man har ju kontakter också så man får försöka med vänner och föräldrars vänner. Just nu har jag ju inget men ändå man vet lite var det behövs folk. Man har kontakter men just nu är det ingen som hjälper mig att fixa jobb. (Frida)

Andra möjligheter till arbete togs upp och Johanna efterfrågade utbildning i att söka arbete på ett effektivt sätt och skulle vilja öva intervju teknik. Hon ansåg även att de som var nyinskrivna skulle få hjälp med att bekanta sig med arbetsförmedlingens hemsida för att ha kunskap kring att söka arbete via platsbanken. En annan möjlighet till arbete enligt Johan var motivation. Han menade att motivation skapas genom belöning och kunde ske genom att höja ersättningen i jobbgarantin för unga. Detta liknade Evas förslag till ökad sysselsättning genom mer hjälp till de ungdomar som hade svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. För att ungdomar ska känna sig betydelsefulla krävs arbete även om det är lågavlönat.

Alla skulle behöva få ett jobb tycker jag, inte bara jag utan alla förtjänar att ha en jobb som kan jobba. (Eva)

Då vi utgår från Bourdieu (1989) ger det ekonomiska kapitalet upphov till de andra kapitalen och att arbeta lågavlönat ökar möjligheterna att få tillgång till andra fält. Ekonomisk kapital kan köpa tillgång till arenor där andra grupper befinner sig vilket i sin tur kan leda till ett arbete.

När Frida spekulerar kring arbetsmarknadens möjligheter kom hon fram till att som kvinna är ett bra sätt att få arbete att söka till mansdominerade arbetsplatser, eftersom hon trodde att arbetsgivaren ville ha mer jämställdhet. I och med att Frida använder sig av den här strategin kan hon ta sig in på ett fält som domineras av män, där kan hon knyta kontakter och få nya erfarenheter. Det kan vara svårt att ta sig in i andras fält eftersom nya medlemmar kan åstadkomma att de privilegier gruppen besitter försvinner. Frida anser att hennes biljett in i gruppen blir arbetsgivarens behov av könsfördelning. Motståndet kan vara att kvinnor ofta drar ner lönerna eftersom de är missgynnade i lönesättningen. De är sådana privilegier som då försvinner för arbetsgruppen. Frida visar genom detta förslag på kunskap kring hur arbetsmarknaden fungerar och sin egen situation. Hon visar på ett habitus med flera strategier hur man löser ett problem. Frida har ett stabilt kulturellt kapital eftersom hon är ensam om att ha läst kurser på högskola bland respondenterna samt den enda av respondenterna med en förälder med högskoleutbildning

Vi kan se att respondenterna ansåg att konjunkturförändringarna var anledningen till att det fanns färre arbetsillfällen men många av de möjligheter respondenterna såg till att få arbete låg hos dem själva. I vårt samhälle med krav på att prestera på egenhand leder detta till att respondenterna anser att det är dem själva som ska ta sig ur sin situation som arbetslös. Respondenterna ser fler möjligheter än begränsningar till att få arbete. De såg betydligt fler

yttre begränsningar jämfört med inre begränsningar. Detta visar på att de anser att arbetslösheten beror på yttre faktorer. Att ha makten att kunna påverka ligger på fält med ledande positioner och högt kapital, dessa fält tillhör inte våra respondenter. Detta gör att respondenterna väljer att lägga ansvaret på samhället. Faran med det är att de förlorar kontrollen att själva kunna förändra sin situation. Ett exempel är när ett fåtal av respondenterna uttrycker att de inte kan påverka sin situation då de anser att arbetsförmedlingen är bunden kring regler och lagar. Detta kan även vara anledningen till att de inte tog upp politik i större utsträckning under intervjuerna. Det insamlade materialet tyder på att de flesta av respondenterna saknade kunskap kring samhällsstrukturen och de rättigheter de har som individer. Att ha kunskap om sin situation skapar möjlighet till förändring och förbättring.

6. Diskussion

Vi kommer att sammanställa slutsatserna av resultat och analys samt återkoppla till syfte och frågeställningar. Därefter kommer vi att föra ett resonemang kring våra funderingar. Avslutningsvis diskuterar vi vald metod och tillvägagångssätt, samt ger förslag till fortsatt forskning.

6. 1 Utbildning

Vad som framgått av vår analys var att ungdomarna hade relativt låg utbildningsnivå eftersom alla inte avslutat gymnasiet och att en avslutad gymnasieutbildning inte räcker hela vägen i vårt samhälle med kvalificerade yrken. En begränsning som respondenterna lyfte fram var att de hade låg utbildning vilket gör att det kan bli svårare att få arbete. Det framkommer ur SoU (2007:18) att de arbetslösa inte matchas med de arbeten som finns. Det vill säga ungdomar har inte den utbildning som krävs för att kunna ta lediga arbeten. Bourdieu (1999) tog upp att utbildningssystemet var svårföränderligt, eftersom privilegierade gruppers förmåner kunde försämrans om det sker samhällsförändringar. Är det fortfarande så idag att utbildningssystemet inte utvecklas i takt med arbetsmarknadens vändningar? Vi menar att respondenterna hade behövt mer arbetsmarknadsförberedande utbildning i skolan. Majoriteten av våra respondenter hade låg kännedom om arbetsmarknadsrelaterade samhällsfunktioner. Alla individer har inte samma förutsättningar då de inte har tillgång till alla kapital eftersom

detta överförs från omgivningen. Här kan skolan gå in med den kunskapen för att kapitalen ska fördelas jämnt i vårt samhälle.

Merparten av våra respondenter var inte motiverade att studera. Forskning och litteratur talar om vikten av utbildning för att få ett arbete och för goda framtidsutsikter. SoU (2007:18) tar upp att de som endast har fullbordat gymnasiet har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och menar även att vara arbetslös som ung påverkar den framtida ekonomin och yrkeskarriären. Bourdieu (1989) menar att högt kulturellt kapital i form av utbildning ger individen bättre förutsättningar. Vi vill med vår studie belysa att det finns andra vägar till arbete förutom utbildning vilket kan vara genom att sänka lönerna som skulle skapa fler arbetsmöjligheter, att erhålla erfarenheter från ideella insatser som leder vidare till arbete och genom praktik. Även Bolinder (2006) tar upp vikten av utbildning men lyfter även fram praktik som en möjlighet till att nå arbete.

6. 2 Ekonomi

Respondenterna lyfte fram deras brist på ekonomi som en begränsning till att nå arbete. Forskning talar om att brist på ekonomi leder till stress och att inte kunna konsumera i ett individsamhälle kan leda till utanförskap. Att inte ha tillgång till något fält försämrar möjligheterna avsevärt att nå arbete. Att höja bidraget vid aktivering såsom praktik lyfte en av respondenterna fram som en lösning till den ekonomiska situationen. Respondenterna menade att det skulle leda till mer motivation och därmed ökad aktivering. Enligt Bourdieu (1989) är det ekonomiska kapitalet av betydelse och kan ge upphov till att tillskansa sig de andra kapitalen. Om respondenterna ska öka sitt kapital med höjt bidrag krävs att det tas kapital från andra grupper. Eftersom vi har genomgått konjunkturförändring har många grupper drabbats av nedsatt ekonomiskt kapital och detta gör det svårare att begära mer istället för att arbeta upp sitt kapital på egen hand.

6. 3 Diskriminering

Forskning visar att bland annat kön, ålder och invandrabakgrund kan påverka möjligheterna till att få arbete. Om individen inte passar in minskar möjligheterna att ta sig till olika fält. Avsikten med vårt urval var att få individer med olika kön, ursprung och ålder, eftersom studien skulle spegla samhälle. Forskning visar att ungdomar och invandrare är två grupper

som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Av våra åtta respondenter hade fyra annan etnisk bakgrund, vilket stödjer det forskningen tar upp. Även könsdiskriminering tas upp då Johanna ser svårigheter till arbete, eftersom hon är ensamstående mamma. Frida har lyckats att övervinna könsdiskriminering eftersom hennes strategi var att ta sig in på mansdominerade arbetsplatser. Detta är möjligt eftersom vi i Sverige har en politisk strävan att uppnå jämställdhet. Vi kan även utläsa att våra respondenter blir missgynnade eftersom de är ungdomar. En anledning till detta är att ungdomar i allmänhet inte berört lika många fält inom arbetslivet jämfört med äldre individer.

6. 4 Förändringar

Forskning visar på arbetslöshetens konsekvenser men lite forskning görs gällande arbetslösa individers egna lösningar. Vi anser att det är viktigt att börja med att fråga de som befinner sig i arbetslösheten, eftersom de får ta följderna av förändringen. Har forskarna diskvalificerat ungdomarna från att själva hitta sin lösning? Vi ställer oss frågan vad som ska förändras för att ungdomar lättare ska få arbete. Är det samhället och dess institutioner eller är det ungdomarna? Bör båda förändras för att de ska kunna mötas på bästa sätt? Eller ska vi bara acceptera att det är så här arbetsmarknaden ser ut i Sverige?

Studier visar att det inte finns tillräckligt med arbeten i Sverige i och med den lönesättning vi har. Som förslag till förändring lyfter forskningen fram att staten borde frambringa fler arbeten. Även arbetsförmedlingen kan hjälpa de arbetslösa med att tala om de möjligheter och hinder som inverkar på deras arbetsmöjligheter. Vi tror att positiv förändring skulle vara att anpassa arbetsförmedlingens agerande och material till en nivå som är passande för individerna. I vår studie tog vi upp att två av respondenterna har dyslexi. Detta framkom sent under intervjutillfället och detta är något som individerna inte lyfter fram. Vi tror därför att det är viktigt att allt material skrivs på ett lättförståligt sätt. Detta kan även underlätta för språksvaga eftersom invandrare utgör en stor grupp av de arbetslösa.

Respondenterna ansåg att möjligheterna till att få arbete låg hos dem själva. Denna syn kan bero på att vi lever i ett individsamhälle där individen får mer inflytande och med det kommer högre krav. Om begränsningarna ligger i samhället bör det då inte vara samhällets uppgift att lösa situationen? För att respondenterna ska komma ur sin arbetslöshet bör samhället ge dem resurser för att lösa det. Om respondenterna anser att deras arbetslöshet till störst del beror på samhället och dess institutioner, hur kommer det sig då att de inte ställer mer krav? Som det

ser ut nu håller samhället gruppen i ”schack” genom att de får en viss summa pengar så att de precis klarar sig. Vilket leder till att de arbetslösa inte bildar opinion och gör uppror mot de styrande grupperna. En annan anledning till att individer inte organiserar sig som grupp är att vi nu befinner oss i ett individsamhälle. Vi anser att det är viktigt att ungdomar i individsamhället tar för sig och ställer högre krav. Johanna påpekade att hon inte efter tre månader träffat sin handledare. Det är förstås fel men om det ska ske en förändring krävs det att hon och alla andra ungdomar säger ifrån så att problemen uppmärksammas.

6. 5 Kritik till vår studie

Vi valde att arbeta abduktiv eftersom vi inte ville påverka materialet med våra teoretiska glasögon. Vi ansåg att detta arbetssätt var passande eftersom vi var ute efter nytt upptäckande. När vi sedan valt teori ansåg vi att några frågor saknades för att spetsa vår studie ännu mer. Bourdieu talar en del om klass och mer frågor kring detta samt ekonomi hade varit lämplig att analysera. Dock valde vi att inte ta kontakt med respondenterna i efterhand för mer information, eftersom vi ansåg att frågor kring deras ekonomiska situation kunde upplevas som känsligt. Trots att vår teori tog fram många intressanta aspekter på ungdomsarbetslöshet måste vi vara medvetna om att resultat kunde sätt annorlunda ut om vi analysera utifrån en annan teori eller om vi använt oss av flera teorier. En annan farhåga med studien var att fastställa att det finns klassmönster. Det finns de som menar att göra sådana uppdelningar leder till att skapa och fastställa ojämlikheter.

Förfrågningar till ungdomar om att delta i studien var något som tog tid och som vi efteråt känner att vi hade kunnat effektivisera genom att ta kontakt med fler arbetsförmedlingar. Vi var rädda för att det skulle bli för många respondenter och att vi skulle bli tvungna att tacka nej till deras medverkan. Vi upptäckte att intresset var svalt från ungdomarna och letandet blev tidskrävande, tid som vi hellre velat lägga på att analysera vårt material. Vår avsikt var att intervjua ungdomar från flera kommuner i södra Sverige, men det slutade med respondenter från en större kommun och en mindre. Det hade varit intressant om vi intervjuat ungdomar från fler kommuner eftersom ungdomars syn kan skilja sig åt beroende var någonstans de bor. Vi intervjuade sammanlagt åtta personer som kan vara ett lämpligt antal. Dock anser vi att resultat hade blivit ännu bättre om vi intervjuat fler respondenter, eftersom respondenterna inte var enhetliga i sina svar.

6. 6 Funderingar kring fortsatta studier

Under studiens gång kom vi i kontakt med arbetsförmedlare som hade tankar kring lösningar på arbetslösheten. De ansåg att de själva hade svårt att påverka eftersom besluten kring vart resurser ska gå tas på högre nivåer. Det hade varit intressant att kombinera ungdomarnas och arbetsförmedlarnas synsätt för att förstå arbetslösheten från ett annat perspektiv. Det hade även varit intressant att intervjua ungdomar från olika fält. Möjligen hade studier kunnat genomföras kring ungdomar som har arbete och jämföras med ungdomar som är arbetslösa. Detta för att se om de har olika strategier till att nå arbete, hur deras sociala situation påverkar dem och inverkan av den samhällskontext de befinner sig i.

Källförteckning

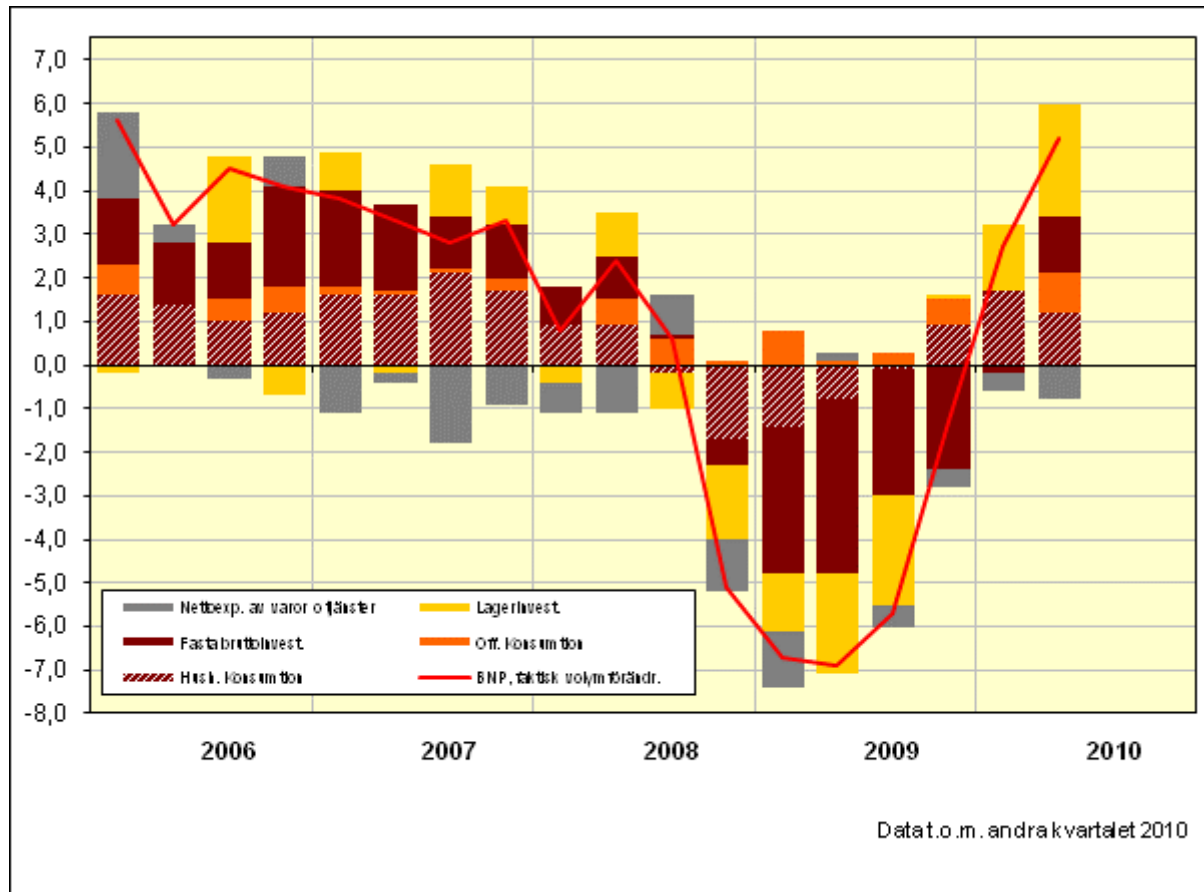
- Andersson, G (2004). *Samhällskunskap. D. 3. 1. uppl.* Malmö: Gleerup.
- Andersson, P. & Elsässer, B. (1997). *Svensk samhällsekonomi. 2., omarb. uppl.* Stockholm: SNS (Studieförb. Näringsliv och samhälle).
- Angelin, A. (2009). *Den dubbla vanmaktens logik. -En studie om långvarig arbetslöshet och socialbidragstagande bland unga vuxna.* Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet.
- Arbetsförmedlingen (2010a). *Jobbgarantin för ungdomar UGA.*
<http://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Stod-och-service/Hitta-din-arbetsformedling/Kontorssidor/Region-Jamtland-Vasternorrland-/Vasternorrland/Solleftea/Aktiviteter/11-8-2010-.html?occurence=1291798800000>.
[2010-12-11].
- Arbetsförmedlingen (2010b). *Ersättning när du söker jobb.*
<http://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Stod-och-service/Ersattning-vid-arbetsloshet.html>. [2010-12-11].
- Arbetsförmedlingen (2010c). *Vad betyder alla ord?.* <http://www.arbetsformedlingen.se/For-arbetssokande/Stod-och-service/Ny-pa-Arbetsformedlingen/Vad-betyder-alla-ord.html>.
[2010-12-11].
- van Berkel, R. och Horneman Møller, I. (2002). *Active social policies in the EU. Inclusion through participation?* Bristol: Policy Press
- Bolinder, M. (2006). *Handlingsutrymmets betydelse för arbetslösas upplevelser, handlingsstrategier och jobbchanser [Elektronisk resurs].* Diss. (sammanfattning)
Umeå : Umeå universitet, 2006
- Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-655>
- Bourdieu, P. (1989) *Social Space and Symbolic Power I* (red.) Handbook of theory and research for the sociology of education av Richardson, J, G. (1986). Westport, Conn: Greenwood Press
- Bourdieu, P. (1992a). *Kultur och kritik: anföranden.* Göteborg: Daidalos

- Bourdieu, P. (1992b). *Texter om de intellektuella: en antologi*. Stockholm: B. Östlings bokförl. Symposion
- Borelius, U. (1998). *Tillit och habitus*. Uppsala: ILU, Uppsala universitet
- Bourdieu, P. (1999). *Praktiskt förnuft: bidrag till en handlingsteori*. Göteborg: Daidalos
- Broady, D. (1989). *Kapital, habitus, fält: några nyckelbegrepp i Pierre Bourdieus sociologi*. Stockholm: UHÄ
- Eliasson, R. (1995). *Forskningsetik och perspektivval*. Lund: Studentlitteratur.
- Enokson, Uffe (2005). *Tid, pengar och sociala nätverk: en studie av arbetsvillkor och vardagsliv i Sävsjö*. Växjö: Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö universitet.
- Eriksson, M. (2003). *Socialt kapital [Elektronisk resurs]: Teori, begrepp och mätning - en kunskapsöversikt med fokus på folkhälsa /*. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-24681>
- Erixon, L. (1994). *Rehn-Meidnermodellen: en tredje väg i den ekonomiska politiken*. Stockholm: Arbetslivscentrum
- Gillberg, G. (2010). *Individualiseringens villkor - Unga vuxnas föreställningar om arbete och självförverkligande*. Skrifter från institutioner för Arbetsvetenskap Nr 7. Göteborgs universitet.
- Grönmo, S. (2006). *Metoder i samhällsvetenskap*. 1. uppl. Malmö: Liber
- Gunnarson, G. (1976). *Marxistisk estetik: realism, klassamhälle och falskt medvetande*. Stockholm: Tiden
- Hammarström, A. (1996). *Arbetslöshetens konsekvenser bland ungdomar – en översikt*. Socialvetenskaplig tidskrift. Årgång 3, nr 1-2. 96.
- Hedblom, A. (2004). *Aktiveringspolitikens Janusansikte: en studie av differentiering, inklusion och marginalisering*. Diss. Lund: Univ., 2004. Tillgänglig på Internet: http://www.lub.lu.se/luft/diss/soc_477/soc_477_transit.html
- Höglund, S. (1999) En kunskapsöversikt. Svensk forskning om diskriminering av invandrare i arbetslivet 1990 – 1996, I Abrahamsson K. Björvall, K. & Furth, T (red) *Olika som bär*.

- Om etnisk diskriminering och mångfald i arbetslivet.* Stockholm: Rådet för Arbetslivsforskning. Institutet för framtidsstudier.
- Jacobsen, D. (2007). *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete.* Lund: Studentlitteratur
- Jordan, B. (2004). *Sex, pengar och makt: om det kollektiva livets omvandlingar.* Göteborg: Daidalos.
- Johansson, T. och Lalander, P. (2010). *Vardagslivets socialpsykologi.* 1. uppl. Malmö: Liber.
- Jonung, C. (1993). Yrkessegregeringen på arbetsmarknaden. I *Kvinnors Arbetsmarknad. 1990-talet – återtågets årtionde?* Arbetsmarknadsdepartementet Ds 1993:8. Stockholm: Allmänna förlaget.
- Jordan, B. (2005). *Sex, pengar och makt: om det kollektiva livets omvandlingar.* Göteborg: Daidalos
- Julkunen, I. (2002). *Social and Material Deprivation among Unemployed Youth in Northern Europe.* Social policy and administration ISSN 0144-5596. Vol. 36 No. 3 June 2002, pp 235-253.
- Kvale, S och Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* Studentlitteratur AB, Lund.
- Milton, P. (2006). *Arbete i stället för bidrag?: om aktiveringskraven i socialtjänsten och effekten för de arbetslösa bidragstagarna.* Diss. (sammanfattning) Uppsala: Uppsala universitet, 2006
- Patel, R och Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning.* 3., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Den offentliga arbetsförmedlingen. [Elektronisk resurs].* (2006). Stockholm: Riksrevisionen
Tillgänglig på Internet:
http://www.riksrevisionen.se/templib/pages/OpenDocument_556.aspx?documentid=6741
- Rekrytera utan att diskriminera: handbok från JämO, DO, HomO och Handikappombudsmannen.* (1999). Stockholm: Jämställdhetsombudsmannen (JämO)
- Sfs 1949:381. Föräldrabalken 7 kapitlet 1§ andra stycket.

- Statistiska centralbyrån, (2009a). *Tema – ungdomsarbetslöshet*
http://www.scb.se/Statistik/AM/AM0401/dokument/aku_ungdomsarbetsloshet.pdf.
[2010-09-14].
- Statistiska centralbyrån, (2009b). *Arbetslösheten steg framförallt bland ungdomar*.
http://www.scb.se/Pages/PressRelease_273382.aspx [2010-10-16]
- Statistiska centralbyrån, (2006). *Nationalräkenskaper, kvartal och preliminära årsberäkningar. (NR)*. http://www.scb.se/Pages/TableAndChart_219311.aspx
[2010-10-22].
- Ulmestig, R. (2007). *På gränsen till fattigvård: en studie om arbetsmarknadspolitik och socialbidrag*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2007
- Ungdomsstyrelsen. (2010). *Ungdom och ungdomspolitik – Ett svenskt perspektiv*.
http://www.ungdomsstyrelsen.se/ad2/user_documents/Ungdomochungdomspolitiketsvensktperspektiv.pdf [2010-10-18].
- Utredningen om en flexibla arbetsmarknadsutbildning (2007:18). *Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar: delbetänkande*. Stockholm: Fritze.
Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/76/84/8084180a.pdf>.
- Wennemo, I. (1997). De äldre och arbetslösheten. I *Tretton inlägg om arbetslösheten*. Aerrapport 2. Stockholm: Arbetarrörelsens Ekonomiska Råd.

Bilaga 1 - Bidrag i procentenheter till förändring i BNP (kv 2006-2010)

(SCB, 2006)

Bilaga 2 - Intervjuguide

Intervjuguide

Syftet är att förstå hur ungdomars ser på sin arbetslöshet för att kunna förbättra deras arbetsmöjligheter.

Frågeställningar:

- Vilka begränsningar och möjligheter ser dem?
- Anser ungdomarna att arbetslösheten beror på inre- eller yttre faktorer?

Den här intervjun kommer att pågå under en till två timmar. Vi kommer att spela in intervjun för att underlätta samtalet och att få med dina kommentarer som är värdefulla för oss, är det okej för dig? Om du vill avbryta intervjun är det bara att säga till och om det är någon/några av frågorna du inte vill eller kan svara på så gör du inte det.

Teman med understöds frågor

Bakgrund

1. Ålder:
2. Kön:
3. Etnicitet:
4. Körkort? A, B, C
5. Tidigare utbildning, avslutad, påbörjad eller pågående:
6. Föräldrarnas yrke?
7. Vilken utbildning har du dina föräldrar?
8. Hur länge har du varit arbetslös?
9. Har du varit arbetslös tidigare?
10. Har du haft tidigare arbeten? Vilka var det?

Struktur

11. Finns det andra personer som har varit inblandade i ditt jobbsökande? (Exempelvis släkting, socialsekreterare, jobbcoacher mm.)

12. Till vilken hjälp har Arbetsförmedlingen varit i ditt jobbsökande?
13. Vad anser du i sådana fall om de insatserna?
14. Vad skulle du vilja ha mer hjälp med?

Möjligheter

15. Vilken egenskap hos dig som person ser du som en fördel när du letar arbete?
16. Vad har varit till störst hjälp när du letat arbete?
17. Vad gör dig attraktiv på arbetsmarknaden?

Hinder

18. Vad tycker du är svårast med att få arbete?
19. Finns det någon egenskap som du tycker är mindre bra när du letar arbete?
20. Vilka egenskaper skulle du vilja jobba vidare med hos dig själv?
21. (har du arbetat med detta?)

Arbete

22. Vilket tror du är det bästa sättet till att söka arbete?
23. Om du skulle få ett arbete, hur skulle vägen till det se ut i sådana fall?
24. Hur viktigt är det för dig att få ett arbete på en skala mellan 1 – 10? Motivera varför.
Exempelvis: varför är det en tia och inte en lägre siffra?
25. Hur mycket tid per vecka lägger du på att söka arbete?
26. Hur söker du arbete?
27. Om du skulle söka ett arbete idag, vilket skulle det vara då?

Kontextfrågor

28. Skulle du kunna tänka dig att flytta om du fick ett arbete någon annanstans?
29. Bor du hemma eller själv?
30. När flyttade du hemifrån?
31. Bor/bodde du med båda dina föräldrar?
32. (Vilka strategier/handlingsplaner?)

Uppföljningsfrågor

33. På vilket sätt tar du hjälp när du söker arbete?
34. Vad är det som gör att du borde få arbete?
35. Om du skulle förändra något, vad skulle det vara då?

36. Är det något du vill tillägga?
37. Är det något du tycker att vi har missuppfattat eller något som vi ska korrigera?
38. Det som spelats in under intervjun kommer vi att skriva ner ordagrant, det kallas transkribering, om du vill ta del av det skickar vi det gärna till dig.
39. Den färdiga studien där dina svar har avidentifierats kan vi också skicka till dig om du vill.

Bilaga 3 – Information om intervjutillfälle

Vi är intresserade av hur just DU ser på arbetslöshet!

Om du är en person mellan 18- 25 år som har erfarenhet av att vara arbetslös så är det just dig vi söker.

Vi är två socionomstudenter som gör en C-uppsats där vi är intresserade av hur ungdomar ser på sin arbetslöshet. Då det i dagens Sverige finns cirka **195 000 arbetslösa ungdomar** ser vi detta som ett viktigt område att titta närmre på. Om det låter intressant vill vi träffa dig för en intervju som kommer att hålla på cirka 1 till 2 timmar. Vi kommer att spela in intervjun för att underlätta samtalet och att få med dina kommentarer som är värdefulla för oss. Om du är intresserad av det som har bandats kan vi skicka det materialet till dig, detsamma gäller även den färdiga uppsatsen som du kan ta del av om du vill det. Det som sägs under intervjun kommer endast att användas i vår C-uppsats samt att vår handledare Lars Sörnsen kommer att läsa materialet. I den färdiga studien kommer vi inte att lämna ut uppgifter såsom namn och ålder samt att det som sägs under intervjun kommer vi att använda på ett sådant sätt att andra inte kan ta reda på vem som har deltagit. Det är frivilligt att delta i intervjun. Om du har valt att delta i intervjun finns det alltid möjlighet om du ångrar dig och vill avbryta, om det är någon/några av frågorna du inte vill svara på så behöver du självklart inte göra det.

För att delta i intervjun eller om du har övriga frågor kontakta oss via e-post:

Anneli Berntsson: abeum07@student.lnu.se

Sara Mellbin: smecm08@student.lnu.se

Vi ser fram emot en trevlig pratstund och det ska bli roligt att höra vad du har för tankar.

Med vänliga hälsningar Anneli och Sara

Socionomstudenter vid Linnéuniversitetet

Handledare Lars Sörnsen och honom kan du nå via

E-post: lars.sornsen@lnu.se

